Högskoleprovet ©

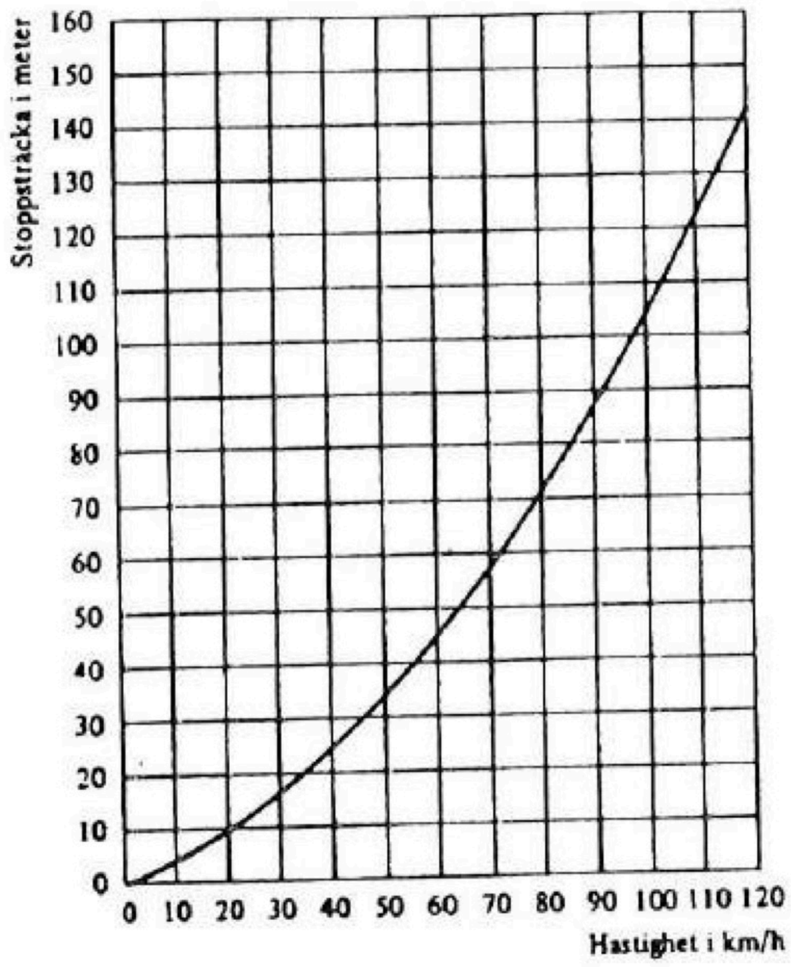
DELPROV 4: DTK

Anvisningar

Provet innehåller diagram, tabeller, kartor och andra grafiska framställningar. Materialet är hämtat från olika källor och eftersom det lyfts ut ur sitt ursprungliga sammanhang har vissa tillägg gjorts för att förklara en del begrepp och förhållanden.

Uppgifterna ska lösas med hjälp av den information som finns på respektive uppslag. Till varje uppgift finns det fem svarsförslag. Ett av dem är rätt.

Övningsexempel

Antag att två bilar, var och en med en hastighet av 100 km/h, riskerar att kollidera kylare mot kylare. Hur lång är den minsta stoppsträcka de tillsammans behöver för att undvika kollision?

A 90 meter
B 100 meter
C 105 meter
D 190 meter
E 210 meter

Samband mellan hastighet och stoppsträcka.

I figuren kan du avläsa att stoppsträckan vid en hastighet av 100 km/h är ungefär 105 meter. För att kollision mellan de två bilarna ska undvikas, måste den sammanlagda stoppsträckan vara minst 210 meter. Svarsförslag **E** är därför det riktiga.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. - Det ska ske ***inom*** provtiden.
MARKERA TYDLIGT!
Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **20 uppgifter.**

PROVTID: 55 minuter

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

INSTÄLLNING TILL ALTERNATIVMEDICIN

En undersökning genomfördes bland medlemmar i Svenska läkares förening för biologisk medicin (SLFBM) och Läkargruppen för antroposofiskt orienterad medicin (LAOM) årsskiftet 1989/90. Medlemmarna fick besvara en enkät om inställning till alternativmedicin.

Inställning till olika alternativmedicinska behandlingsformer bland läkare i föreningen för biologisk medicin och i läkargruppen för antroposofiskt orienterad medicin. Procent.

		Biologisk-medicinska föreningen N=145	Antroposofisk-medicinska föreningen N=37
Kropps-akupunktur	positiv	73	78
	avvakt	17	14
	negativ	4	0
	vet ej	6	8
Öron-akupunktur	positiv	28	25
	avvakt	32	33
	negativ	13	11
	vet ej	27	31
Homeopati	positiv	27	64
	avvakt	33	28
	negativ	30	5
	vet ej	10	3
Manipulations-behandling	positiv	75	81
	avvakt	18	16
	negativ	3	0
	vet ej	4	3
Zonterapi	positiv	21	23
	avvakt	38	37
	negativ	24	6
	vet ej	17	34
Irisdiagnostik	positiv	5	8
	avvakt	26	33
	negativ	49	20
	vet ej	20	39
Magnetterapi	positiv	9	3
	avvakt	33	40
	negativ	32	8
	vet ej	26	49
Kinesiologi	positiv	8	9
	avvakt	22	23
	negativ	21	11
	vet ej	49	57
Naturmedel	positiv	54	60
	avvakt	32	29
	negativ	10	3
	vet ej	4	8
Antroposofisk medicin	positiv	35	95
	avvakt	40	5
	negativ	10	0
	vet ej	15	0
TXH	positiv	16	25
	avvakt	44	36
	negativ	22	14
	vet ej	18	25
Fasta	positiv	65	44
	avvakt	22	44
	negativ	9	6
	vet ej	4	6
Vegetarisk diet	positiv	85	72
	avvakt	10	25
	negativ	3	0
	vet ej	2	3

Källa: Lynöe, N. & Svensson, T. Kliniska "dissidenter"- en undersökning av läkares intresse för alternativmedicin. Socialmedicinsk tidskrift, nr 9-10, 1990, s 517f.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Andelen läkare i föreningen för biologisk medicin och i gruppen för antroposofiskt orienterad medicin som givit eller ordinerat olika alternativmedicinska behandlingar. Procent.

	Biologisk-medicinska föreningen N=145	Antroposofisk-medicinska föreningen N=37
Kropps-akupunktur	50	36
Öronakupunktur	13	11
Homeopati	17	57
Manipulations-behandling	50	32
Zonterapi	11	0
Irisdiagnostik	1	0
Kinesiologi	7	5
Naturmedel	47	59
Injicerat antropo-sofiska medel	25	64
THX	11	22
Fasta	47	31
Vegetarisk diet	67	62

1. **Hur stor andel av medlemmarna i Antroposofisk-medicinska föreningen är negativa till den behandlingsmetod som ungefär varannan läkare i Biologisk-medicinska föreningen är negativ till?**

   A 6 procent
   B 11 procent
   C 14 procent
   D 20 procent
   E 57 procent

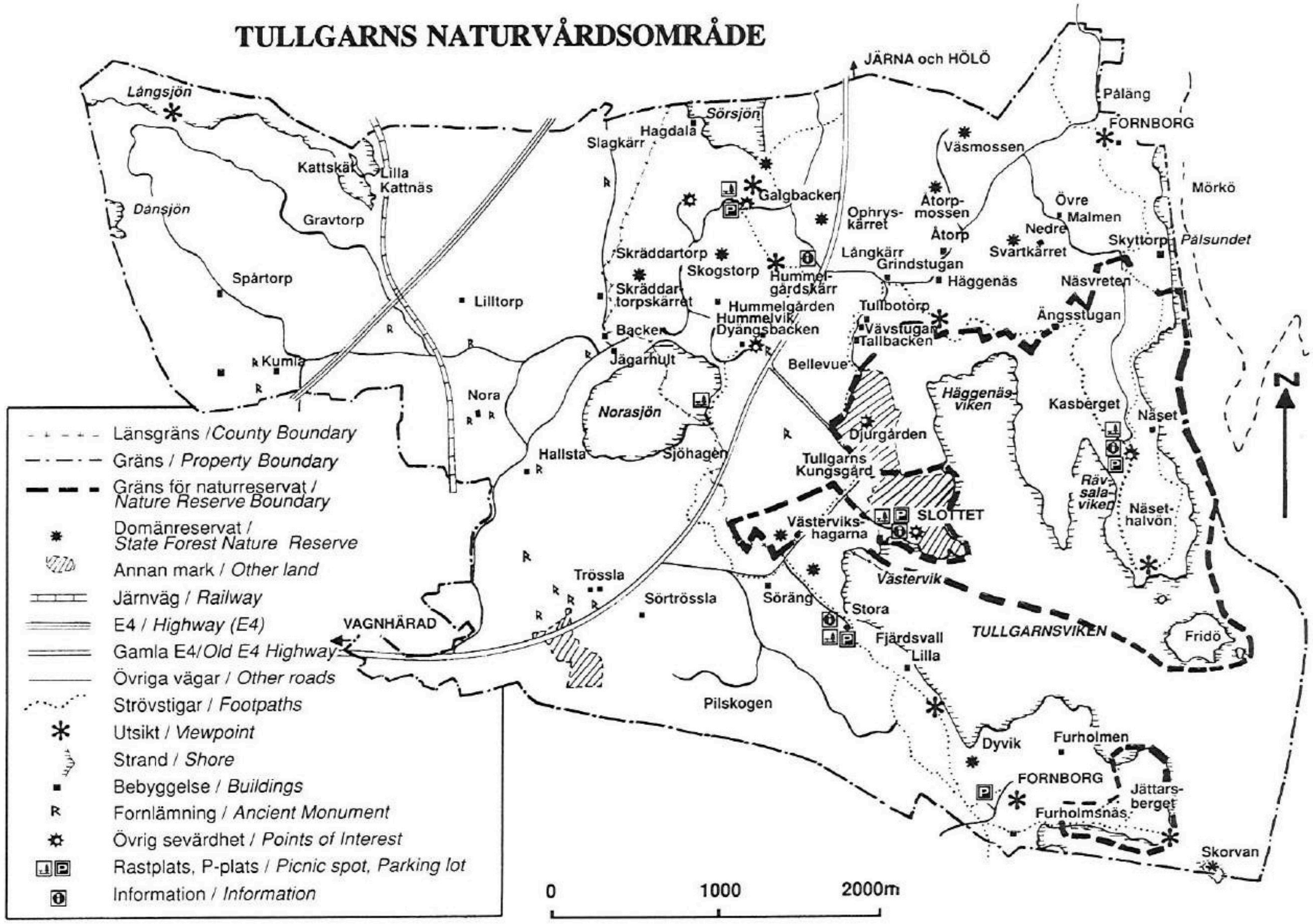
2. **Vilken behandlingsmetod är störst andel av medlemmarna i Biologisk-medicinska föreningen respektive Antroposofisk-medicinska föreningen positiva till?**

   A Kroppsakupunktur respektive kroppsakupunktur
   B Manipulationsbehandling respektive manipulationsbehandling
   C Manipulationsbehandling respektive antroposofisk medicin
   D Vegetarisk diet respektive manipulationsbehandling
   E Vegetarisk diet respektive antroposofisk medicin

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

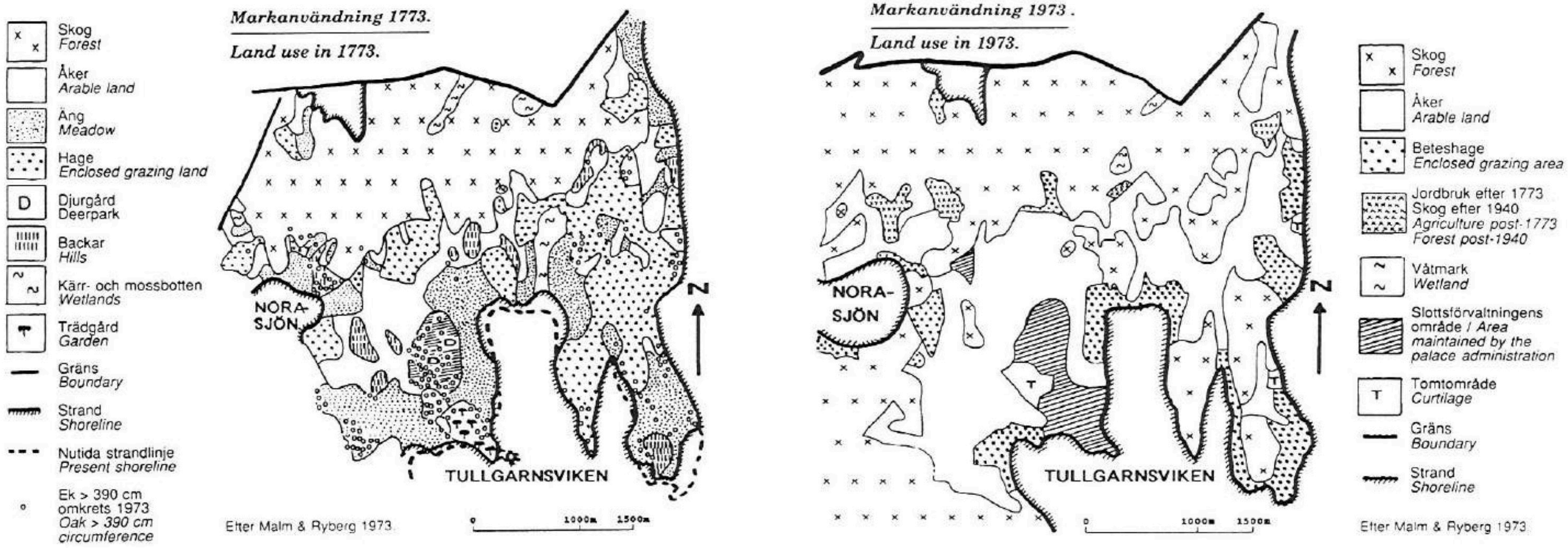
TULLGARNS NATURVÅRDSOMRÅDE

Källa: Björkhem, U. Tullgarns ekar. **Tullgarn - ett kungligt stycke natur i Södermanland,** s 4f. Länsstyrelsen i Stockholms län 1992.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

3. **Vad användes Västervikshagarna till år 1773 respektive år 1973?**

	1773	1973
A	Äng	Åker och beteshage
B	Åker	Äng
C	Beteshage och skog	Åker och skog
D	Hage och åker	Äng
E	Hage och djurgård	Skog och beteshage

4. **Ungefär hur lång är den strandlinje som enligt kartan hörde till slottsförvaltningens område 1973?**

A 500 meter
B 1 000 meter
C 1 500 meter
D 2 000 meter
E 2 500 meter

Allgot.se
Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

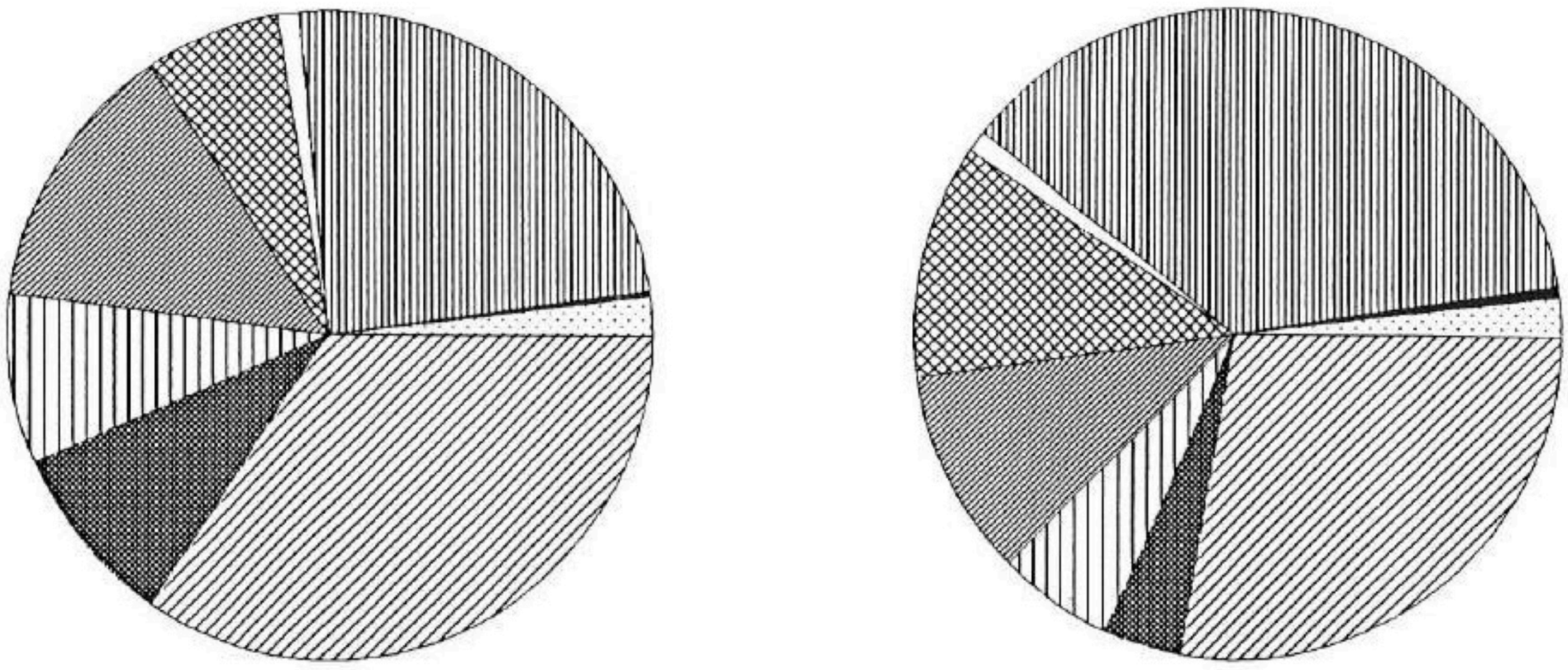
ARBETSSJUKDOMAR 1988

Arbetstagare

Totalt antal arbetstagare: 3 784 084

Arbetssjukdomar

Totalt antal anmälda arbetssjukdomar: 55 950
därav drabbade 28 979 män och 26 971 kvinnor

Totalt antal arbetstagare och totalt antal anmälda arbetssjukdomar fördelade på näringsgrenar år 1988.

- Jord-, skogsbruk, jakt och fiske
- Gruvor och mineralbrott
- Tillverkningsindustri
- El-, gas-, värme- och vattenverk
- Byggnadsindustri
- Varuhandel, restaurang- och hotellrörelse
- Samfärdsel, post och televerk
- Banker, försäkringsinstitut och fastighetsförvaltning
- Offentlig förvaltning och andra tjänster

Källa: SCB. Arbetssjukdomar 1987-1988. Stockholm 1990, s 29.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

5. **Vilken av följande näringsgrenar hade lägsta andelen arbetssjukdomar, d.v.s. minst antal anmälda arbetssjukdomar i förhållande till antalet arbetstagare?**

A Banker, försäkringsinstitut och fastighetsförvaltning
B Offentlig förvaltning och andra tjänster
C Gruvor och mineralbrott
D Varuhandel, restaurang- och hotellrörelse
E El-, gas-, värme- och vattenverk

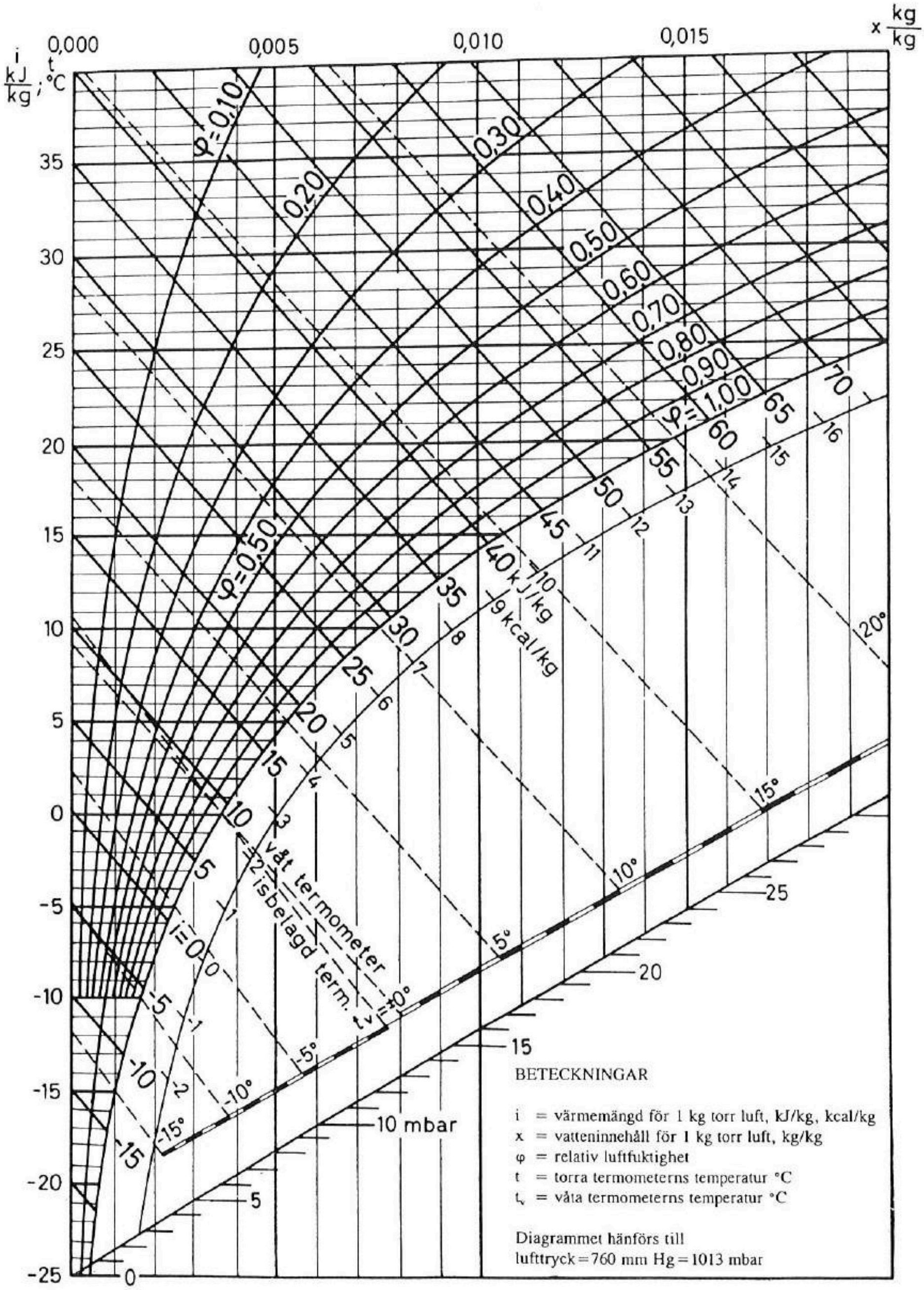
6. **Ungefär hur många arbetstagare var verksamma inom tillverkningsindustrin 1988?**

A 250 000
B 500 000
C 750 000
D 950 000
E 1 250 000

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

MOLLIER-DIAGRAM FÖR FUKTIG LUFT

Den *relativa luftfuktigheten* (φ) fås av skärningspunkten mellan linjerna för den torra och den våta termometerns temperatur. Värdet avläses från den på de heldragna, krökta fuktlinjerna angivna skalan.
Exempel: t=20°, t_v=15°, φ=0,60

Källa: ABB Fläkt AB, Stockholm.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

7. **Vilken är den torra termometerns temperatur om den relativa luftfuktigheten är 0,40 och den våta termometerns temperatur är 20° C?**

A 14° C
B 20° C
C 26° C
D 30° C
E 34° C

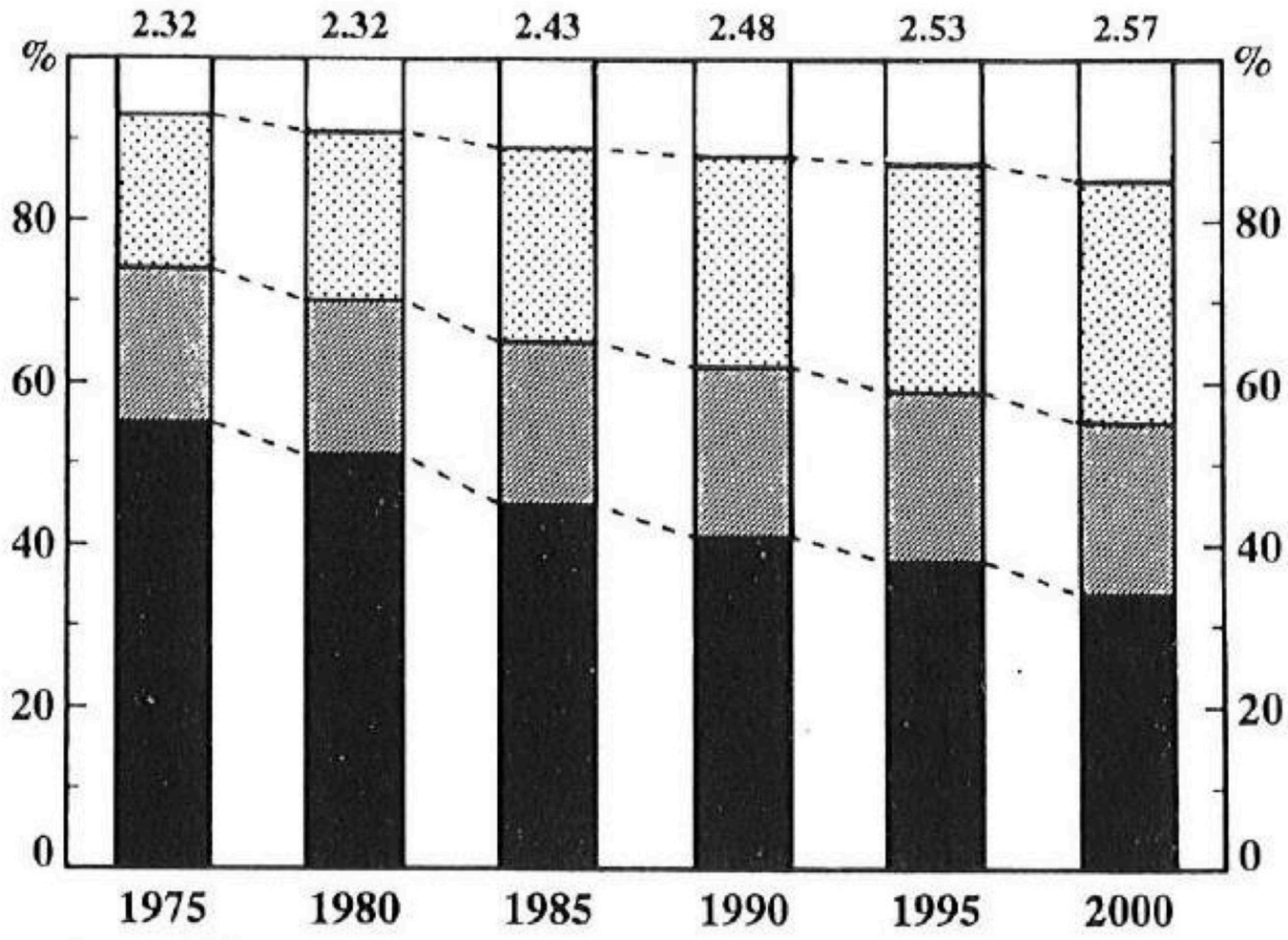
8. **Vilken är den relativa luftfuktigheten om både den torra och den våta termometern visar samma temperatur?**

A 0,10
B 0,40
C 0,50
D 0,80
E 1,00

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

YRKESSTRUKTUREN I FINLAND

Utvecklingen av arbetskraftens yrkesstruktur i Finland 1975-2000. Antal i miljoner och procent.

Sysselsatta inom olika yrkessektorer samt förändring, avgång och behov av arbetskraft inom respektive yrkessektor 1985-2000. Antal och procent.

Yrkessektor	Antalet sysselsatta 1985	2000	Förändring 1985–2000	%	Avgång 1985–2000	%[1]	Behov av arbetskraft 1985–2000	%	per år %
Ledande tekniskt arbete	158 600	248 800	90 200	57	35 500	22(16)	125 700	79	5,3
Hälsovård och socialarbete	216 900	310 000	93 100	43	57 300	26(15)	150 400	69	4,6
Administrativt arbete i ledande ställning	97 300	135 200	37 900	39	29 100	30(22)	67 000	69	4,6
Kultur, ordning och övervakning	177 200	231 700	54 500	31	51 800	29(18)	106 300	60	4,0
Merkantilt arbete	194 600	234 400	39 800	20	64 500	33(18)	104 300	53	3,6
Personservice	198 600	227 600	29 000	15	83 100	42(23)	112 100	57	3,8
Kontorsarbete	295 800	301 000	5 200	2	77 400	26(16)	82 600	28	1,9
Service och montage	155 000	152 000	– 3 000	– 2	49 900	32(15)	46 900	30	2,0
Lager och transport	191 700	172 000	– 19 700	– 10	74 400	39(20)	54 700	29	1,9
Produktionsarbete	375 100	288 400	– 86 700	– 23	140 100	37(17)	53 400	14	1,0
Basproduktion	277 000	202 500	– 74 500	– 27	136 400	49(37)	61 900	22	1,5
Tekniskt stödarbete	94 400	66 400	– 28 000	– 30	37 500	40(16)	9 500	10	0,7
Totalt	2 432 200	2 570 000	137 800	6	837 000	34(20)	974 800	40	2,7
per år			9 187	0,4	55 800	2,3(1,3)	64 987	2,7	

[1] Inom parentes anges avgång genom ålderspensionering (antas ske vid 65 år). Skillnade
nådd pensionsålder sammanhänger med ett flertal olika faktorer såsom dödsfall, sjukdom

Källa: Asplund, Rita. Ökat behov av vuxenutbildning. EST, nr 2, 1990, s 135f.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

9. **Ungefär hur många var sysselsatta med kontors- och merkantilt arbete år 1980 och ungefär hur många beräknas arbeta inom dessa yrkessektorer år 2000?**

A 195 000 respektive 235 000
B 295 000 respektive 300 000
C 465 000 respektive 535 000
D 490 000 respektive 600 000
E 535 000 respektive 900 000

10. **Vilken yrkessektor avses?**

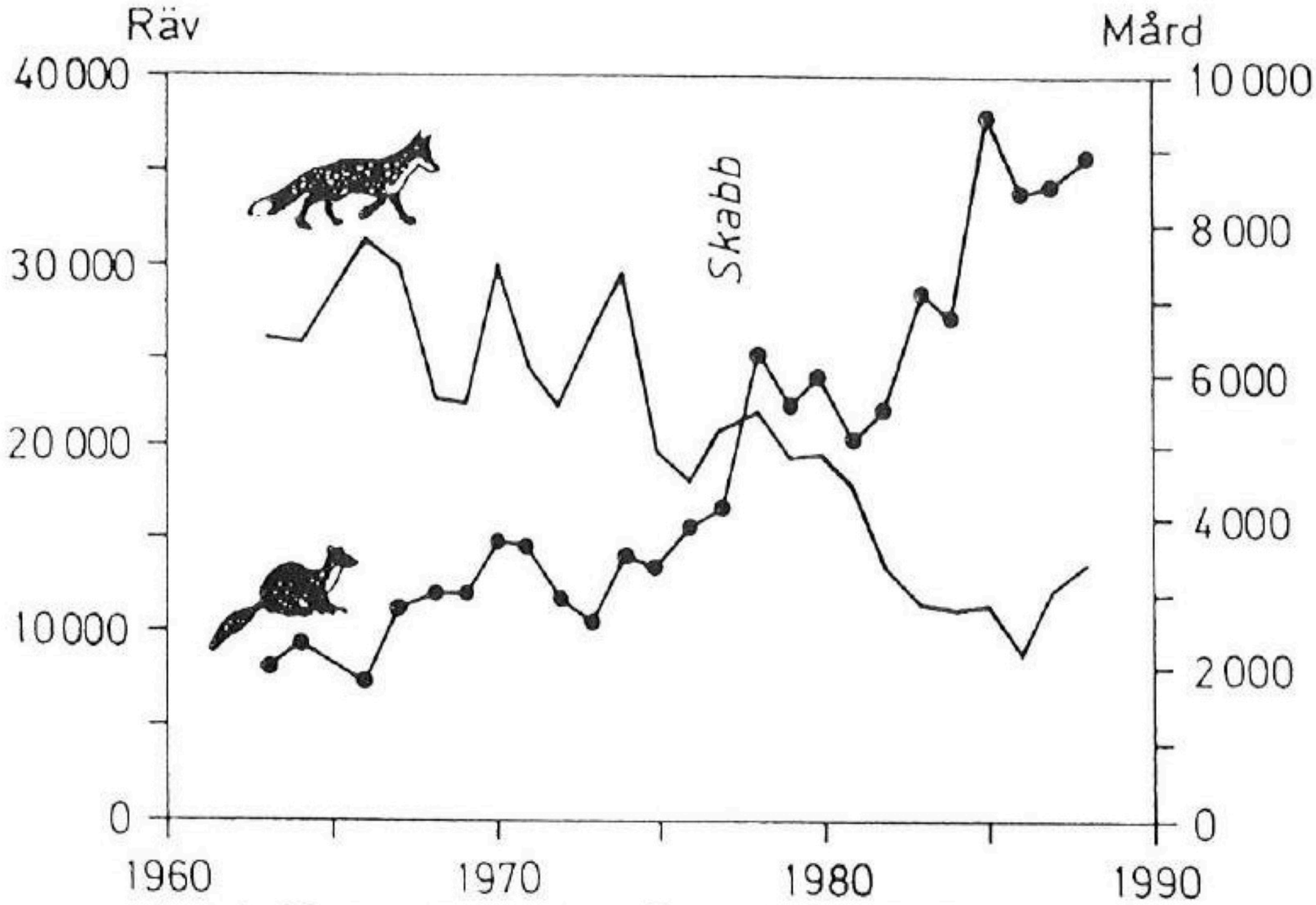
Under perioden 1985-2000 beräknas det finnas ett behov av att anställa i genomsnitt 7000 personer/år. Under samma period beräknas totala antalet sysselsatta inom sektorn öka med ungefär 40 000 personer.

A Ledande tekniskt arbete
B Kultur, ordning och övervakning
C Merkantilt arbete
D Kontorsarbete
E Service och montage

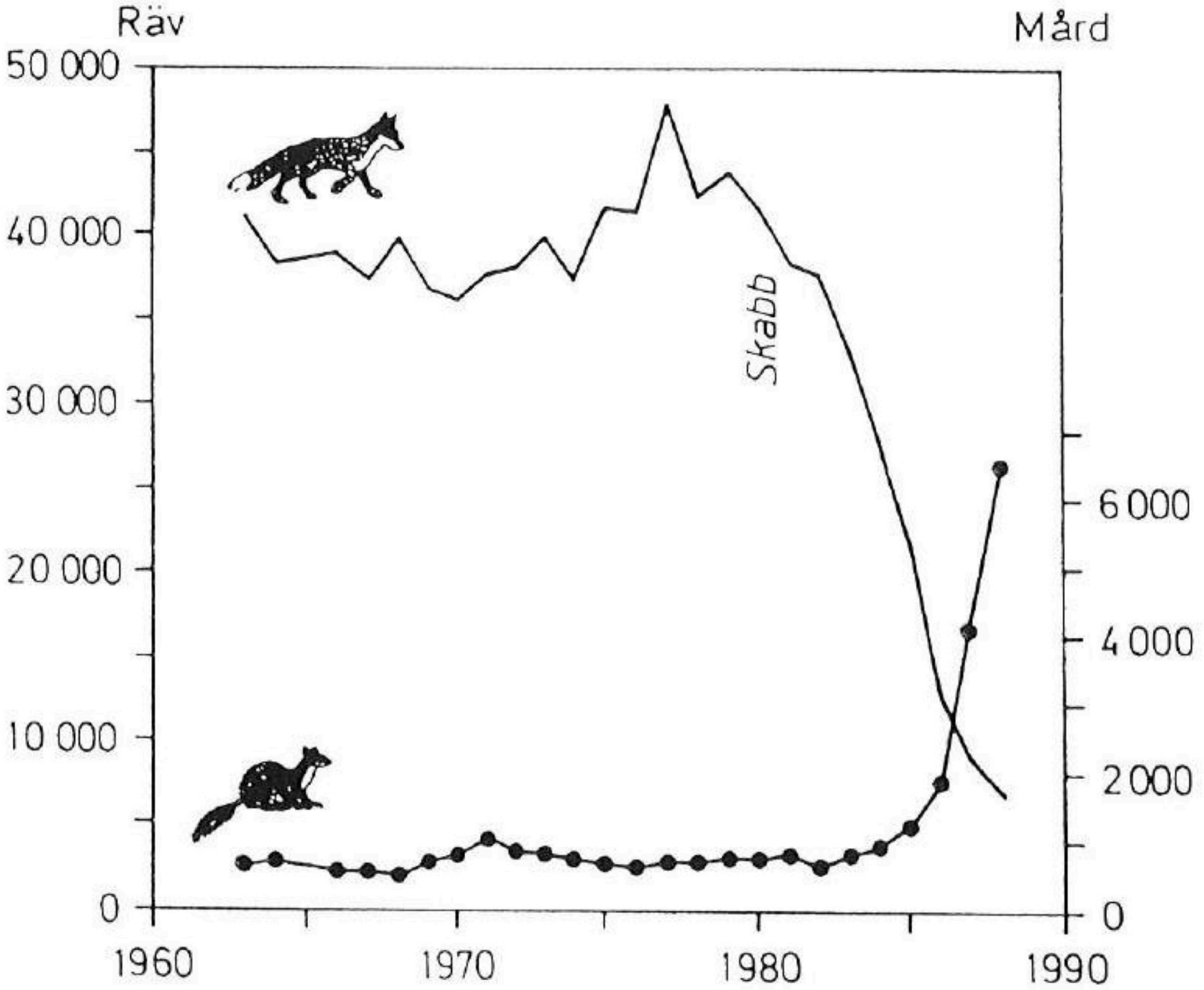
Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

JAKTSTATISTIK - RÄV OCH MÅRD

Antal skjutna rävar och mårdar i Norrland under åren 1963-88.

Antal skjutna rävar och mårdar i Götaland och Svealand under åren 1963-88.

Källa: Helldin, J.O. och Lindström, E. Den svenska mård 1900-talet. Naturvårdsverket. Viltnytt, nr 30, 1991, s 32.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

11. **Ungefär hur många rävar respektive mårdar sköts i Sverige 1978?**

A 42 000 respektive 7 000
B 64 000 respektive 7 000
C 64 000 respektive 28 000
D 68 000 respektive 7 000
E 68 000 respektive 28 000

12. Omkring år 1980 drabbades Götaland och Svealand av rävskabb. **Ungefär hur mycket mindre var antalet skjutna rävar i området 1988 än 1981?**

A 50 procent
B 60 procent
C 70 procent
D 80 procent
E 90 procent

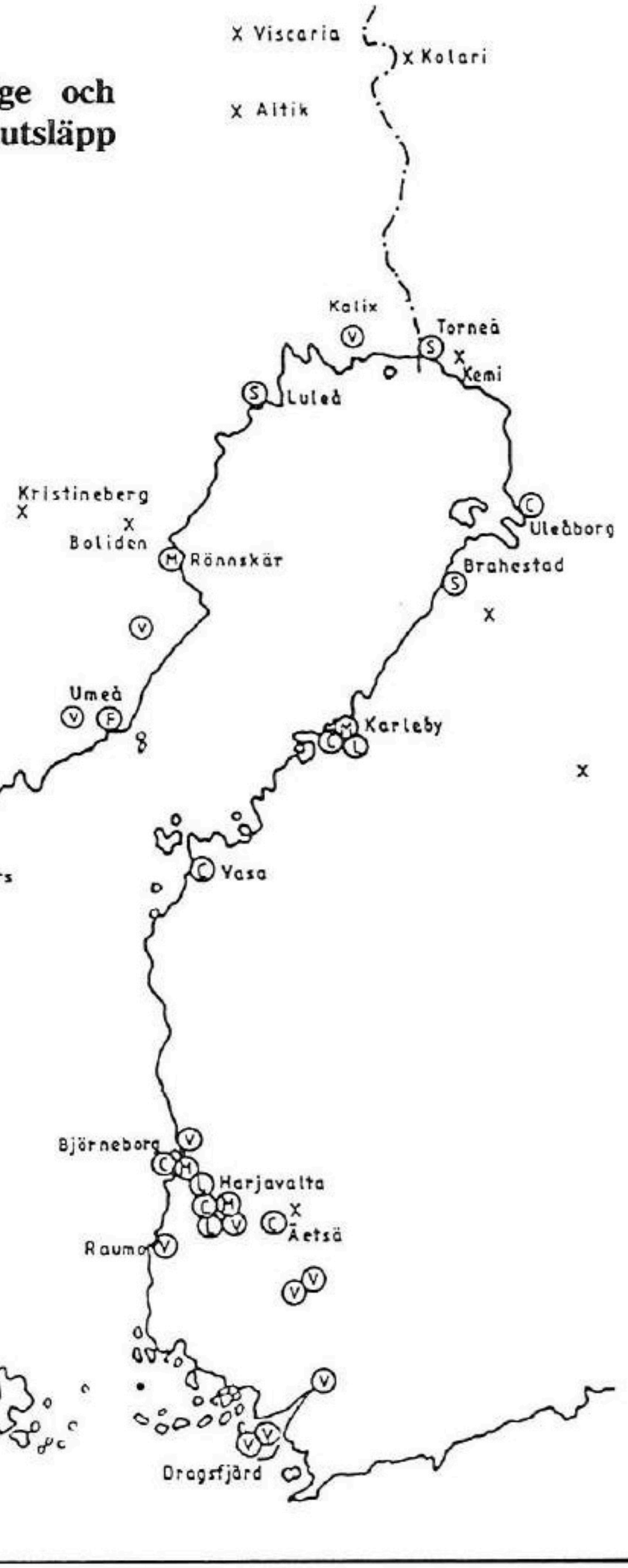
Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

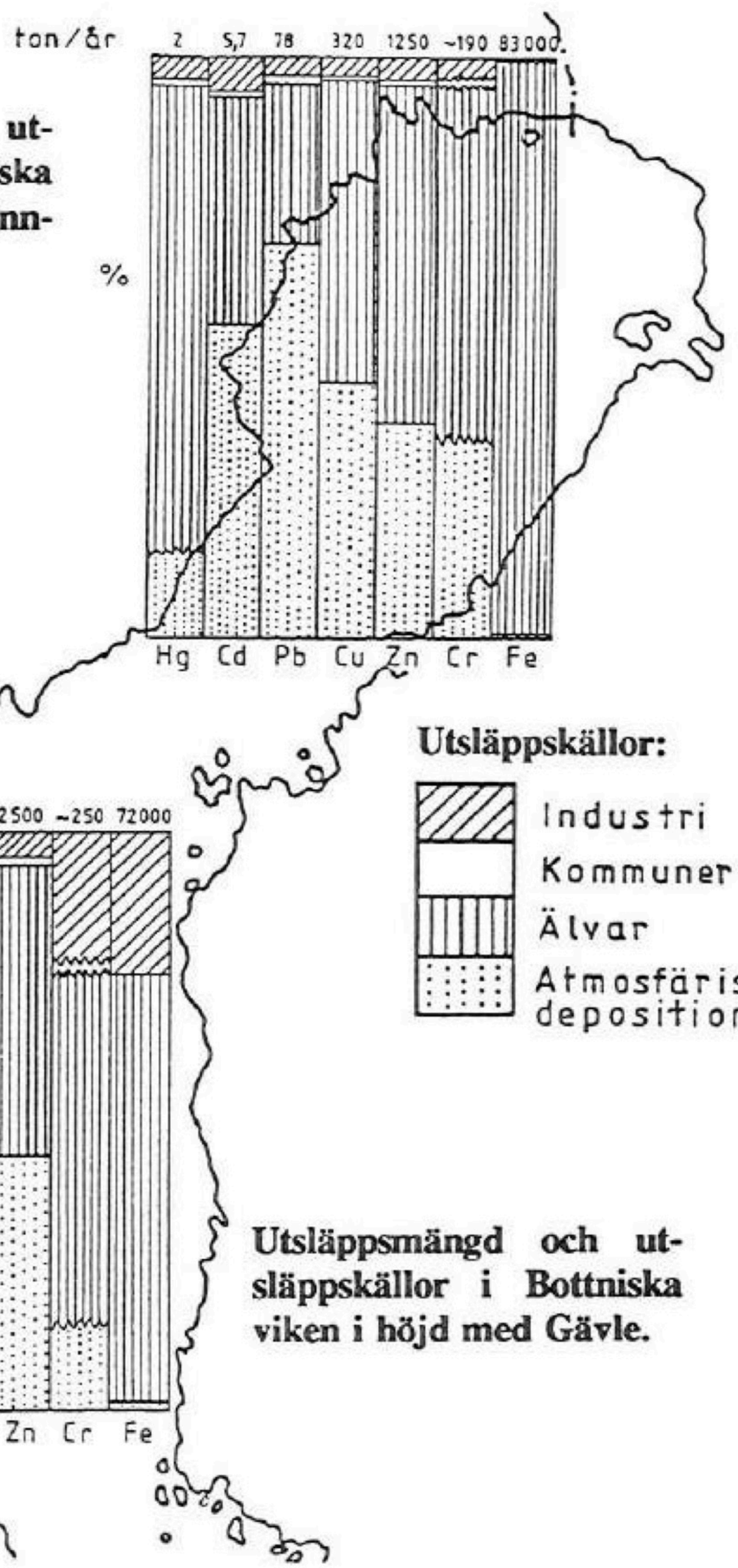
METALLER I BOTTNISKA VIKEN I MITTEN AV 1980-TALET

Industrier i Sverige och Finland med metallutsläpp till Bottniska viken

X Gruva
Ⓒ Kemisk industri
Ⓜ Metallverk
Ⓢ Stålverk
Ⓛ Läderindustri
Ⓥ Verkstad
Ⓕ Sopförbränning

Utsläppsmängd och utsläppskällor i Bottniska viken i höjd med Rönnskär.

Utsläppsmängd och utsläppskällor i Bottniska viken i höjd med Gävle.

Total mängd utsläpp (ton/år) för sju metaller samt procentuell fördelning av utsläppen från olika källor för respektive metall.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Källa: Markkontakt nr 3-4 1989, s 28f. Västerbottens geovetenskapliga förening.

Hg = Kvicksilver
Cd = Kadmium
Pb = Bly
Cu = Koppar
Zn = Zink
Cr = Krom
Fe = Järn

13. **Ungefär hur stor andel av blyutsläppet i höjd med Rönnskär respektive i höjd med Gävle har kommit via atmosfärisk deposition?**

A 1/3 respektive 1/5
B 1/3 respektive 1/2
C 2/3 respektive 2/3
D 2/3 respektive 4/5
E 4/5 respektive 2/3

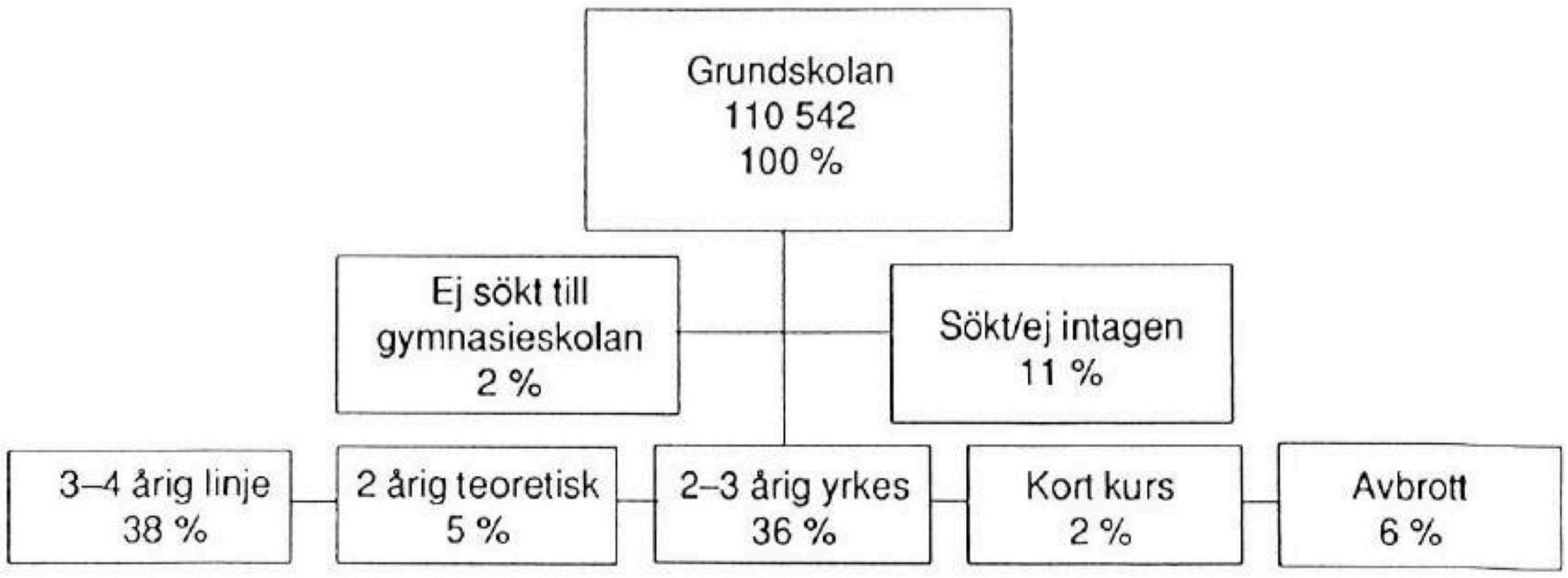
14. **Vilket av följande svarsalternativ är korrekt om man jämför mängden utsläppta metaller vid Rönnskär och vid Gävle?**

A Utsläppet av krom är hälften så stort vid Rönnskär som vid Gävle
B Utsläppet av zink är hälften så stort vid Rönnskär som vid Gävle
C Utsläppet av koppar är lika stort vid Rönnskär som vid Gävle
D Utsläppet av bly är dubbelt så stort vid Rönnskär som vid Gävle
E Utsläppet av kadmium är dubbelt så stort vid Rönnskär som vid Gävle

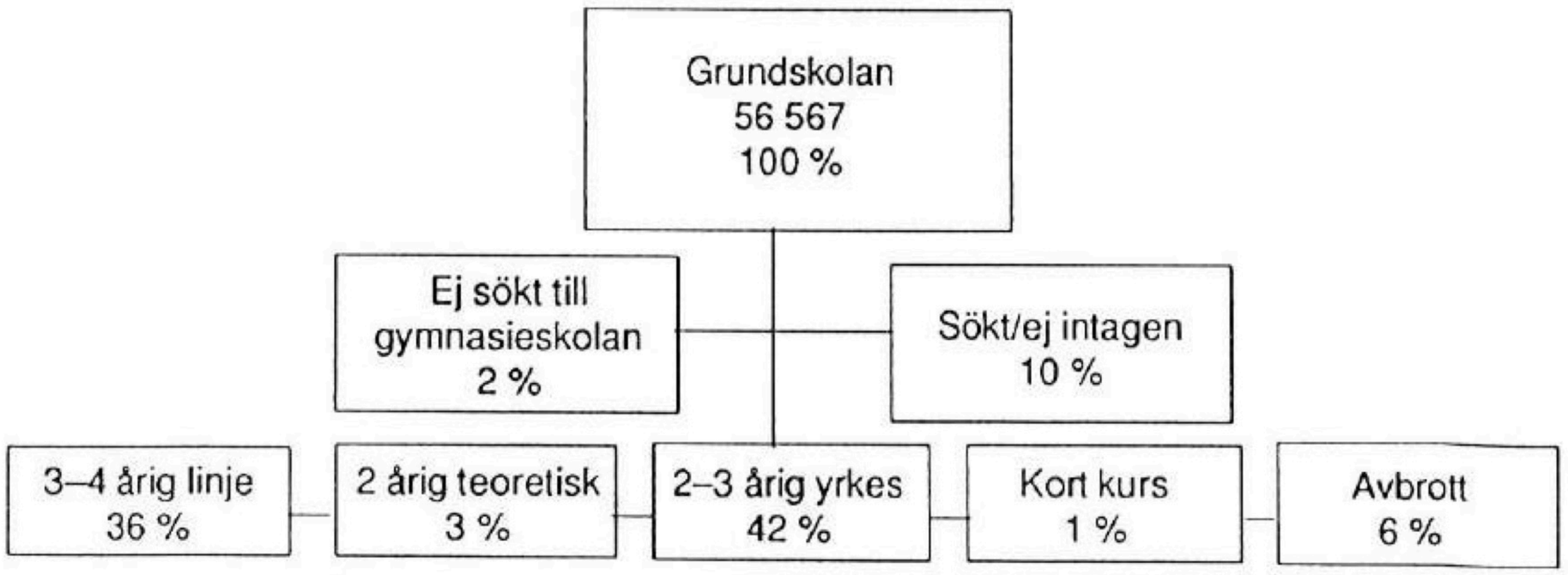
Allgot.se
Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

ÖVERGÅNG GRUNDSKOLA - GYMNASIESKOLA

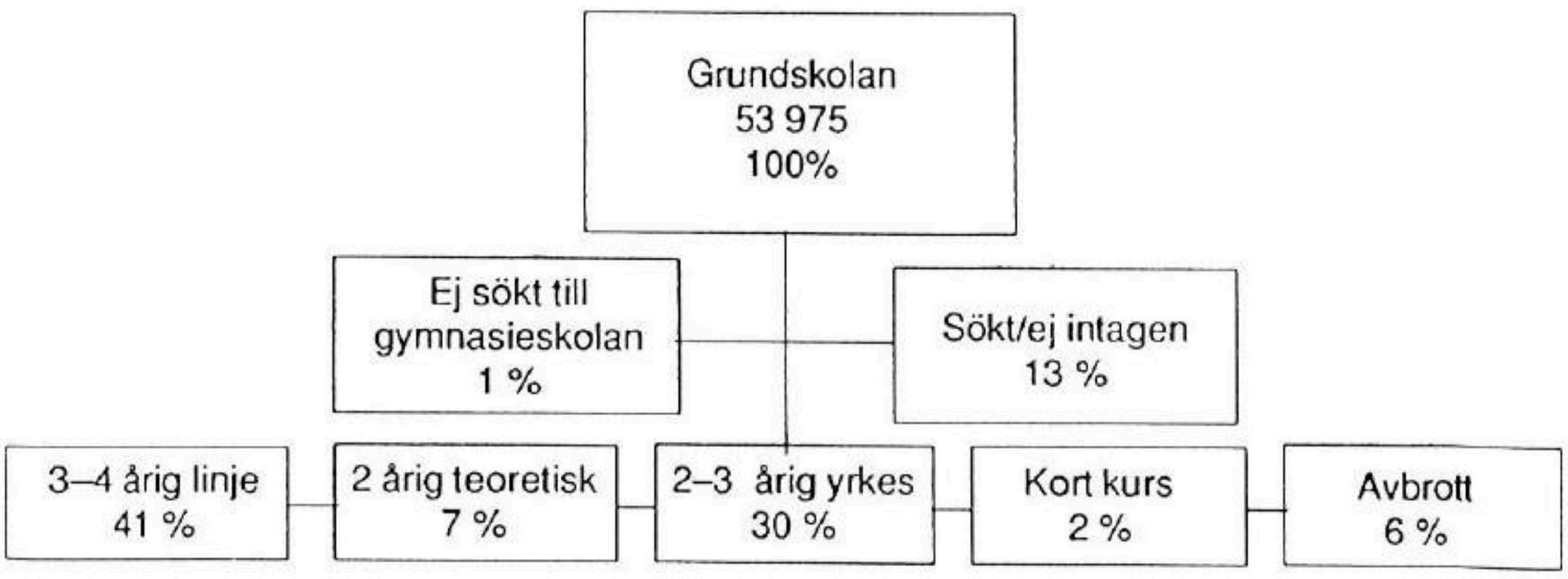
Samtliga

Pojkar

Flickor

Totalt antal elever som avslutade grundskolan våren 1988 uppdelat på: de som ej sökt till gymnasieskolan, de som sökt men ej intagits, de som sökt och intagits och under vårterminen 1989 studerade på olika gymnasieutbildningar samt de som avbrutit sina studier under första året. Procent.

Källa: SCB. Utbildningsstatistisk årsbok 1992, s 89.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

15. **Ungefär hur många av dem som avslutade grundskolan våren 1988 påbörjade inte någon gymnasieutbildning hösten 1988?**

A 2 000
B 11 500
C 12 000
D 13 000
E 14 500

16. **Ungefär hur stor andel av eleverna, som kom direkt från grundskolan 1988 och gick på 2-3-åriga yrkesinriktade linjer vid undersökningstillfället, utgjordes av flickor?**

A 50 procent
B 40 procent
C 30 procent
D 20 procent
E 10 procent

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

LÅGINKOMSTLÄNDER

Befolkningsmängd, areal, ekonomi, analfabetism och förväntad levnadsålder vid födsel i 42 låginkomstländer.

		Befolkningstal i miljoner 1988	Areal i tusen km²	GNP[1] per invånare i dollar 1988	Genomsnittlig tillväxtprocent 1965-1988	Analfabeter bland vuxna i procent 1988	Förväntad levnadsålder vid födsel 1985
Låginkomstländer		2 884,0	36 997	320	3,1	44	60
Kina och Indien		1 904,0	12 849	330	4,0	42	65
Andra låginkomstländer		980,0	24 149	280	1,5	51	54
1	Moçambique	14,9	802	100	-	62	48
2	Etiopien	47,4	1 222	120	-0,1	38	47
3	Tchad	5,4	1 284	160	-2,0	75	46
4	Tanzania	24,7	945	160	-0,5	-	53
5	Bangladesh	108,9	144	170	0,4	67	51
6	Malawi	8,0	118	170	1,1	59	47
7	Somalia	5,9	638	170	0,5	88	47
8	Zaire	33,4	2 345	170	-2,1	39	52
9	Bhutan	1,4	47	180	-	-	48
10	Laos	3,9	237	180	-	16	49
11	Nepal	18,0	141	180	-	74	51
12	Madagaskar	10,9	587	190	-1,8	33	50
13	Burkina Faso	8,5	274	210	1,2	87	47
14	Mali	8,0	1 240	230	1,6	83	47
15	Burundi	5,1	28	240	3,0	66	49
16	Uganda	16,2	236	280	-3,1	43	48
17	Nigeria	110,1	924	290	0,9	58	51
18	Zambia	7,6	753	390	-2,1	24	53
19	Niger	7,3	1 267	300	-2,3	86	45
20	Ruanda	6,7	26	320	1,5	53	49
21	Kina	1 088,4	9 561	330	5,4	31	70
22	Indien	815,6	3 288	340	1,8	57	58
23	Pakistan	106,3	796	350	2,5	70	55
24	Kenya	22,4	580	370	1,9	41	59
25	Togo	3,4	57	370	0,0	59	53
26	Centralafrikanska republiken	2,9	623	380	-0,5	60	50
27	Haiti	6,3	28	380	0,4	62	55
28	Benin	4,4	113	390	0,1	74	51
29	Ghana	14,0	239	400	-1,6	47	54
30	Lesotho	1,7	30	420	5,2	26	56
31	Sri Lanka	16,6	66	420	3,0	13	71
32	Guinea	5,4	246	430	-	72	43
33	Sydjemen	2,4	333	430	-	59	51
34	Indonesien	174,8	1 905	440	4,3	26	61
35	Mauritanien	1,9	1 026	480	-0,4	-	46
36	Sudan	23,8	2 506	480	0,0	-	50
37	Afghanistan	-	625	-	-	-	-
38	Mayanmar (Burma)	34,1	677	-	-	-	60
39	Kampuchea	-	181	-	-	-	-
40	Liberia	2,4	111	-	-	65	50
41	Sierra Leone	3,9	72	-	-	71	42
42	Vietnam	64,2	330	-	-	-	66

[1] GNP (Gross national product)

Källa: Lundestad, G. Öst, väst, nord, syd. Huvuddrag i internationell politik 1945-1990, 2:a upplagan. Studentlitteratur, 1992, s 284.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

17. **Vilket land i tabellen avses?**

Ungefär varannan vuxen var analfabet. Landets GNP per invånare hade samma värde som GNP per invånare för samtliga låginkomstländer i tabellen. Genomsnittstillväxten var positiv.

A Indien
B Ruanda
C Nigeria
D Uganda
E Malawi

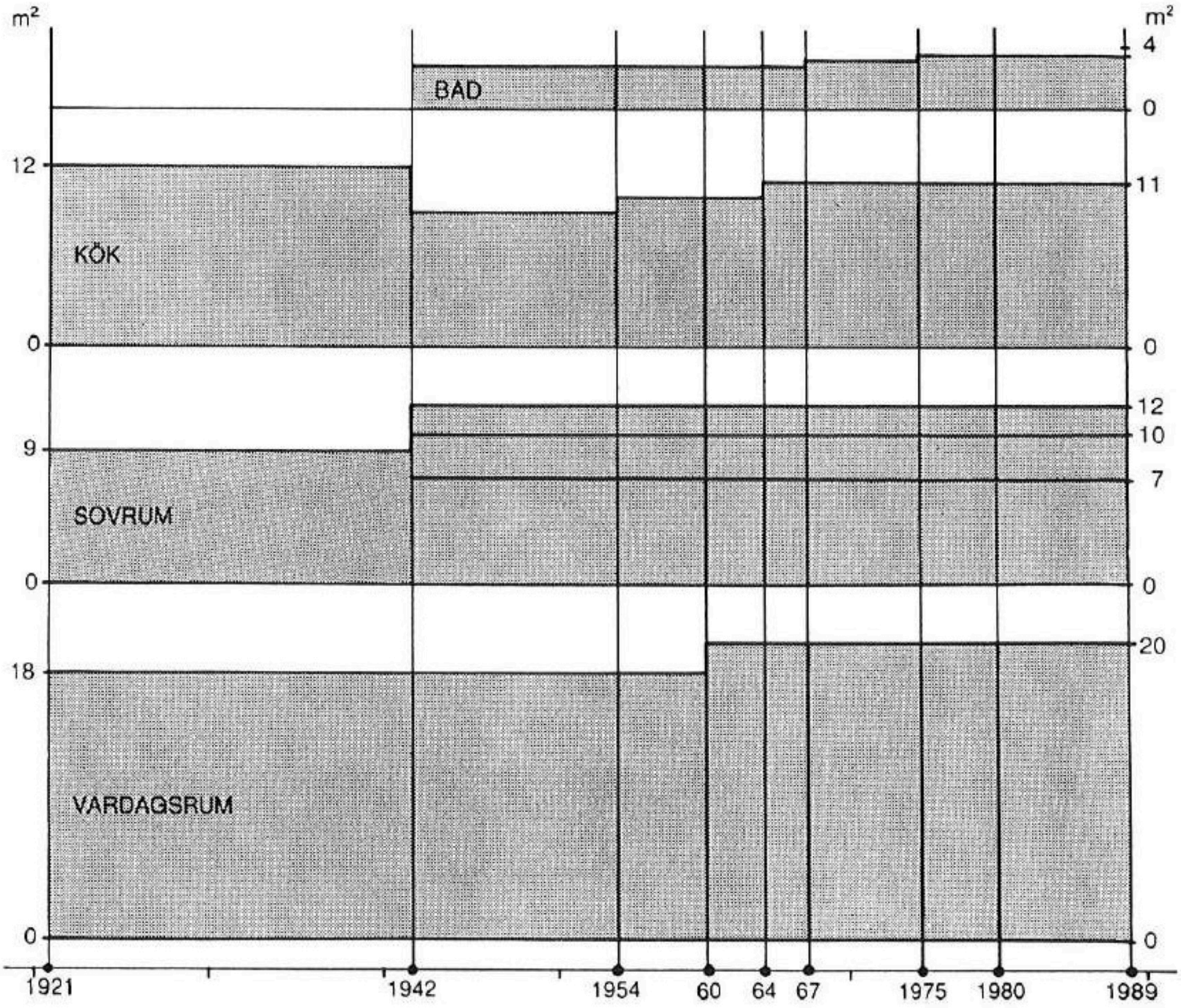
18. **Vilket av nedanstående länder hade lägst GNP 1988?**

A Bhutan
B Laos
C Zaire
D Somalia
E Malawi

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

STATLIGA NORMER FÖR RUMSYTOR

Statliga normer för rumsytor vid nybyggnad av bostäder, från *Praktiska och hygieniska bostäder 1921* till *Boverkets nybyggnadsregler 1989*. Kraven avser lägenheter om 2 rum och kök och större.

De statliga normerna gällde för vardagsrum, sovrum, kök och från 1942 även för badrum. För övriga utrymmen som t.ex. hall, klädkammare fanns normer endast för utrustningsmängder. Från 1942 räknades sovrum större än 7 m² och mindre än 10 m² som 1-bäddsrum "halvrum" och detta innebar att en lägenhet med kök, bad, vardagsrum och ett sovrum på 7-9 m² benämndes som 1½-rumslägenhet.

Fr.o.m. 93 07 01 har bindande statliga regler för bostäders rum och utrustning avreglerats.

Källa: Holm, L. Från bostadsrätt till önskehem. Stockholms kooperativa bostadsförening 1916-1991. **Stockholmsmonografier, vol 104,** 1991, s 132.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

19. **Hur mycket skiljer det i sammanlagd rumsyta, enligt de statliga normerna, mellan en tvårumslägenhet från 1925 och en tvårumslägenhet från 1985 med ett sovrum på 12 m²?**

A 3,5 m²
B 6,0 m²
C 7,5 m²
D 9,0 m²
E 12,0 m²

20. **Ungefär hur stor andel av den totala rumsytan utgjordes av vardagsrum för en tvårumslägenhet vars sovrum var 10 m², enligt de statliga normerna 1964?**

A 35 procent
B 40 procent
C 45 procent
D 50 procent
E 55 procent

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Högskoleprovet ©

DELPROV 1: ORD

Anvisningar

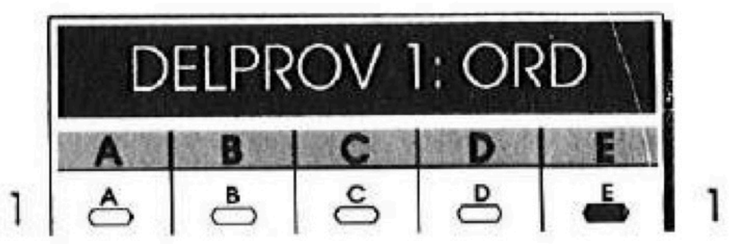
Varje uppgift inleds med ett ord i fetstil. Under detta finns fem svarsförslag. Välj det svarsförslag som bäst motsvarar innebörden av det fetstilta ordet. Endast ett svarsförslag är rätt.

Övningsexempel 1

förslå

A stå ut
B klara av
C bli över
D hjälpa upp
E räcka till

Förslå betyder ungefär samma sak som *räcka till*. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du först ha markerat det rätta svaret (E) i provhäftet och sedan i svarshäftet.

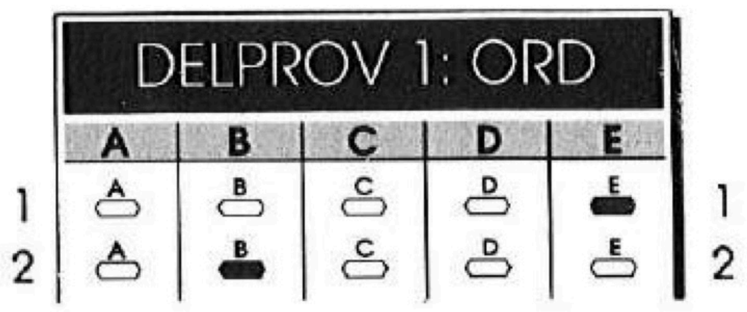

Övningsexempel 2

mjärde

A kartställ
B fiskeredskap
C utställningsskåp
D skjutvapen
E vägbeläggning

En *mjärde* är ett slags *fiskeredskap*. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du alltså först ha markerat B i provhäftet och sedan i svarshäftet.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. — Det ska ske ***inom*** provtiden.
MARKERA TYDLIGT!
Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **30 uppgifter.**

PROVTID: 15 minuter

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

1. **anföra**

A fråga
B varna
C neka
D yttra
E tvinga

2. **mjäkig**

A tarvlig
B elak
C hemlighetsfull
D mesig
E svår

3. **taxera**

A kräva
B öka
C minska
D värdera
E hyra

---

4. **knaper**

A kraftig
B mjuk
C motbjudande
D seg
E torftig

5. **trauma**

A fientlighet
B skada
C fantasi
D inbillning
E håglöshet

6. **nejd**

A källa
B berg
C dunge
D trakt
E glänta

---

7. **hålla sig à jour**

A följa med utvecklingen
B ha i beredskap
C ta parti för
D ställa sig in hos
E ta avstånd från

8. **förlaga**

A förfalskning
B original
C tolkning
D rättelse
E ersättning

9. **plafond**

A svärdsfäste
B staket
C guldmedalj
D vagn
E innertak

---

10. **framliden**

A blivande
B död
C plågad
D klen
E bortglömd

11. **te sig**

A tåla
B verka
C söka
D vända
E tveka

12. **jargong**

A gruppspråk
B dagrapport
C spelbricka
D börsaffär
E dubbeldörr

---

13. **paginera**

A avstava
B bokföra
C sidnumrera
D översätta
E förkorta

14. **konsortium**

A ensamrätt
B sammanslutning
C myndighet
D sammanträde
E överläggning

15. **anbelanga**

A anse
B efterlikna
C beträffa
D tillhöra
E anhopa

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

16. **skrupelfri**

A avvaktande
B argsint
C orättvis
D mallig
E samvetslös

17. **inkognito**

A till en början
B med hemlig identitet
C utan avsikt
D på vinst och förlust
E för evigt

18. **melodram**

A modern poesi
B högtidligt tal
C uppsluppen tillställning
D fri omskrivning
E sentimentalt teaterstycke

---

19. **preferens**

A tillstånd
B början
C exempel
D tvång
E förkärlek

20. **lov**

A infart
B utfart
C sväng
D genväg
E avtagsväg

21. **ekivok**

A oanständig
B lättstött
C sorglig
D hånfull
E tjatig

---

22. **intonation**

A läsförståelse
B ordföljd
C upprepning
D satsmelodi
E skrivförmåga

23. **hugfästa**

A bevara i minnet
B se genom fingrarna med
C lägga beslag på
D göra sig till
E få ett plötsligt infall

24. **kalligrafi**

A notskrift
B guldskrift
C skönskrift
D runskrift
E gravskrift

---

25. **gracil**

A skrytsam
B artig
C finlemmad
D vanlig
E lättsam

26. **förborgad**

A dold
B avvisad
C glömd
D ensidig
E otillåten

27. **emittera**

A utsända
B tillägga
C avgå
D överföra
E återta

---

28. **credo**

A allmän syndaförlåtelse
B människokärlek
C stark dödslängtan
D livsbejakelse
E personlig trossats

29. **gry**

A känslosamhet
B framåtanda
C gnällighet
D lättsinne
E humör

30. **galej**

A frieri
B paradmarsch
C fyrverkeri
D högtidstal
E festande

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Högskoleprovet ©

DELPROV 2: NOG

Anvisningar

Varje uppgift innehåller en fråga markerad med fet stil. Uppgiften kan även innehålla viss information. Därefter följer två påståenden, (1) och (2), som också innehåller information. Din uppgift är att avgöra hur mycket information, utöver den som anges i inledningen, som behövs för att besvara frågan. Pröva de olika svarsförslagen noggrant innan du besvarar frågan.

Svarsförslagens innebörd

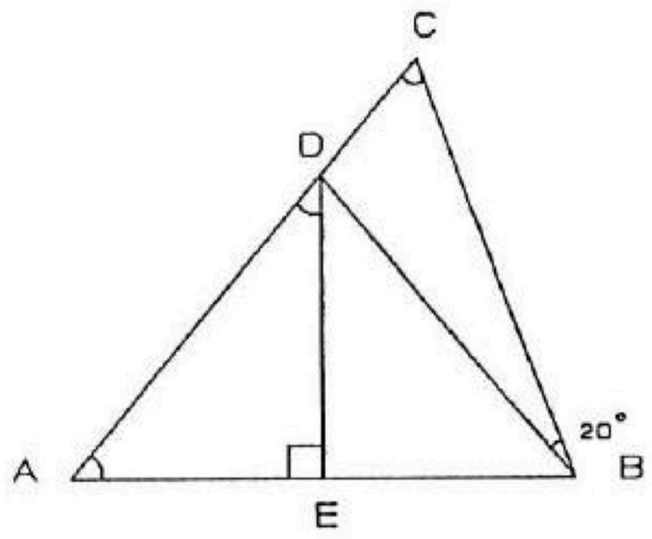
A i (1) men ej i (2) =	Den information som ges i (1) är tillräcklig. Enbart informationen i (2) räcker inte till.
B i (2) men ej i (1) =	Den information som ges i (2) är tillräcklig. Enbart informationen i (1) räcker inte till.
C i (1) tillsammans med (2) =	För att få tillräcklig information *måste* man använda både påstående (1) och (2). Enbart (1) eller enbart (2) ger ej tillräcklig information.
D i (1) och (2) var för sig =	Antingen (1) eller (2) kan användas, eftersom båda var för sig innehåller tillräckligt mycket information.
E *ej* genom de båda påståendena =	Inte ens genom att utnyttja både (1) och (2) kan man få tillräcklig information.

Övningsexempel

DE är mittpunktsnormal till AB, d v s delar AB i två lika stora delar. **Hur stor är vinkeln ACB?**

(1) Vinkeln BAC är 52°

(2) Vinkeln ADE är 38°

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E ***ej* genom de båda påståendena**

Eftersom vinkelsumman i en triangel är 180° räcker informationen i påstående (1) för att besvara frågan. Informationen i påstående (2) är också tillräcklig. Eftersom båda påståendena var för sig innehåller tillräcklig information är svarsförslag **D** rätt.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.
MARKERA TYDLIGT!
Om du inte kan lösa en uppgift, bör du ändå alltid markera det svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget avdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **20 uppgifter.**

PROVTID: 45 minuter

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

1. På en maskerad fanns sammanlagt 79 ungdomar. **Hur många flickor på maskeraden bar hatt?**

   (1) Flickorna var 5 fler än pojkarna.

   (2) De ungdomar som bar hatt var 21 fler än de som inte bar hatt.

   Tillräcklig information för lösningen erhålls

   A **i (1) men ej i (2)**
   B **i (2) men ej i (1)**
   C **i (1) tillsammans med (2)**
   D **i (1) och (2) var för sig**
   E **ej genom de båda påståendena**

2. En luftgevärskula skjuts rakt upp med hastigheten 150 m/s. **Vilken hastighet har kulan efter 5 s?**

   (1) För varje sekund minskar kulans hastighet med 10 m/s.

   (2) Kulans hastighet kan uttryckas med formeln $y = 150-10x$, där y är kulans hastighet i m/s efter x s.

   Tillräcklig information för lösningen erhålls

   A **i (1) men ej i (2)**
   B **i (2) men ej i (1)**
   C **i (1) tillsammans med (2)**
   D **i (1) och (2) var för sig**
   E **ej genom de båda påståendena**

3. År 1981 invandrade 32 272 personer till Sverige. Av dessa kom 11 081 från Norden, 8 212 från övriga Europa och 12 979 från övriga världen. **Hur många personer invandrade år 1988 till Sverige?**

   (1) Bland dem som invandrade till Sverige år 1988 fanns 6 639 svenska medborgare. Från Asien invandrade 16 283 personer, vilket motsvarar 32 procent av dem som invandrade till Sverige detta år.

   (2) År 1988 kom 28 procent av de invandrade från Norden, 21 procent från övriga Europa och 51 procent från övriga världen.

   Tillräcklig information för lösningen erhålls

   A **i (1) men ej i (2)**
   B **i (2) men ej i (1)**
   C **i (1) tillsammans med (2)**
   D **i (1) och (2) var för sig**
   E **ej genom de båda påståendena**

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

4. Luften består av kväve, syre och övriga gaser. Andelen kväve i luften är 78,0 procent. **Hur många procent syre innehåller luften?**

(1) Övriga gaser utgör 1,1 procent av luften.

(2) Förutom syre innehåller luften 79,1 procent kväve och övriga gaser.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

5. Två burkar har formen av en rak cylinder. **Hur många centimeter högre är den burk som rymmer 50 cl än den burk som rymmer 45 cl?**

(1) Båda burkarna har lika stor diameter.

(2) Burken som rymmer 45 cl har diametern 6,3 cm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

6. Index används för att visa förändring över tid. År 1991 fanns det i vårt land 42 erkända arbetslöshetskassor. **Vilket indextal motsvarar den utbetalda ersättningen från dessa kassor år 1991 om indextalet för basåret 1980=100?**

(1) År 1984 (index=346) var summan av de utbetalda ersättningarna hälften av vad den var år 1991.

(2) År 1991 var de utbetalda ersättningarna 11 886 miljoner kronor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

7. Ett lotteri har lotter numrerade från 1 till och med 99. Lotter med nummer under 50 är gratis medan övriga lotter inte är gratis utan varierar i pris. **Hur stor är sannolikheten att den förste lottköparen tar en lott som kostar under 60 kronor?**

(1) Om alla lotter säljs blir bruttot 3 725 kronor.

(2) Om inte lotten är gratis kostar den lika många kronor som numret anger.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

8. Under åren 1987 och 1988 avled i Sverige sammanlagt 292 personer i samband med arbetsolyckor. Av dessa personer var 277 män. **Hur många kvinnor avled i samband med arbetsolyckor år 1988?**

(1) År 1987 avled 141 män i samband med arbetsolyckor.

(2) År 1988 avled 136 män i samband med arbetsolyckor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

9. Ett tvåsiffrigt tal slutar på 1. **Vilket är talet?**

(1) Om den sista siffran i talet sätts först blir det nya talet 27 enheter mindre än det ursprungliga talet.

(2) Om man gör talet tresiffrigt genom att sätta en etta framför talet blir det nya talet 100 enheter större än det ursprungliga talet.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

10. Tre tärningar har kastats. Tärningarna har formen av en kub och på varje sida finns ett värde (1-6). **Vilka värden visar tärningarna?**

(1) Skillnaden mellan det högsta och lägsta värdet på tärningarna är två. Två av tärningarna visar lika värde.

(2) Summan av tärningarnas värden är åtta. Värdet på den tärning som visar högsta värdet är lika med värdet på summan av de övriga.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

11. Det är stor omsättning av gäster på en campingplats. **Hur många gäster finns det på campingplatsen?**

(1) Om 3 gånger så många gäster kommer som åker, skulle antalet gäster öka med 18.

(2) Om hälften så många gäster åker som kommer, skulle antalet gäster öka med 70.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

12. I landets 125 konståkningsklubbar fanns det 9 900 aktiva år 1982. **Hur många av de aktiva var kvinnor?**

(1) Det fanns 7,8 gånger så många aktiva kvinnor som det fanns aktiva män.

(2) Det fanns 7 650 färre aktiva män än aktiva kvinnor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

13. Melon i bit var dyrare än hel melon per kg. **Vad kostade hel melon per kg?**

(1) En bit melon på 3 hg kostade 3,60 kr.

(2) Hel melon var 20 procent billigare per kg än melon i bit.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

14. En person hade samma årsinkomst två år i rad, medan årsinkomsten ökade det tredje året. **Hur stor var årsinkomsten före ökningen?**

(1) Årsinkomsten ökade med 10 procent det tredje året. Ökningen var 18 000 kr.

(2) Den sammanlagda inkomsten under de tre åren var 558 000 kr.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

15. Kompisarna Peter, Anna, Johan, Carina och Jenny genomförde högskoleprovet samma dag. Deras sammanlagda poängsumma blev 505. Jenny och Carina hade tillsammans 40 procent av denna summa. Peter hade 3 poäng mer än Johan. Anna hade 98 poäng. **Vilka hade 100 poäng eller mer?**

(1) Carinas resultat var två poäng bättre än Jennys.

(2) Carina hade en poäng mer än Johan.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

16. Olle köpte 1 kg äpplen, 1,5 kg potatis och 0,5 kg tomater samt ett salladshuvud. **Hur mycket kostade varorna tillsammans?**

(1) Alla fyra varorna kostade lika mycket.

(2) Det genomsnittliga kilopriset för de fyra varorna var 14 kronor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

17. En förening har såväl aktiva som passiva medlemmar. Kvinnorna i föreningen utgör 10 procent av samtliga medlemmar. Antalet passiva medlemmar är 50. **Hur många medlemmar har föreningen?**

(1) Antalet aktiva kvinnor är dubbelt så stort som antalet passiva kvinnor.

(2) Antalet passiva män är 45.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

18. När Elsa vägde sig på sin elektriska våg visade den 72 kg, vilket tycktes en smula orimligt med tanke på tidigare viktnoteringar. Därför beslutade hon om kontrollvägning med en 10 kilogramsvikt för att se om vågens kalibreringsfaktor (0.953) behövde ändras. (Det värde, som vågen visar, erhålls som ett mätvärde gånger en kalibreringsfaktor.) Kalibreringsfaktorn måste vara rätt inställd för att vågen ska visa rätt vikt. **Hur mycket vägde Elsa egentligen?**

(1) Vid kontrollvägningen visade vågen på 10,50 kg.

(2) Den nya kalibreringsfaktorn blev 0.908.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

19. I en låda ligger ett antal enfärgade bollar i tre olika färger. **Hur många bollar ligger i lådan?**

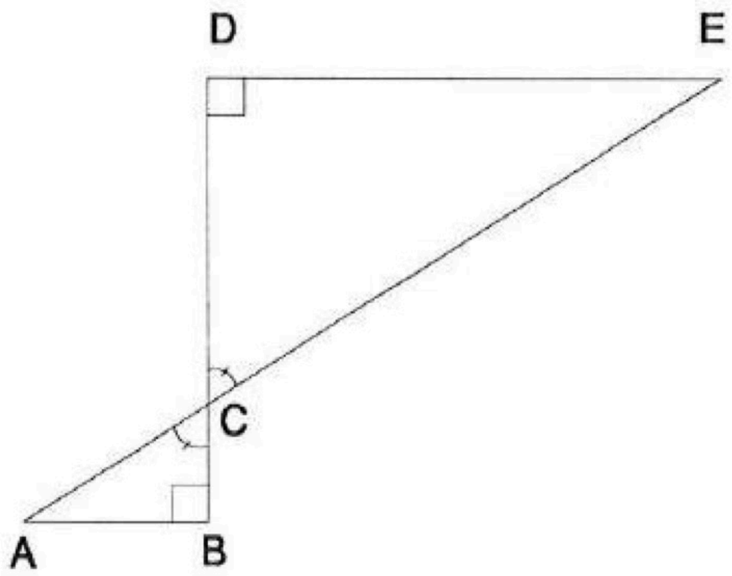
(1) Antalet röda bollar är dubbelt så stort som antalet gröna.

(2) Av de blå bollarna finns en mer än av de gröna bollarna, men en mindre än av de röda.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

20. I nedanstående figur är vinklarna ABC och CDE räta. **Hur lång är sträckan DE?** (Mätning med linjal ej tillåten.)

(1) Sträckan AB är 5 mm.

(2) Sträckan CD är 9 mm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A **i (1) men ej i (2)**
B **i (2) men ej i (1)**
C **i (1) tillsammans med (2)**
D **i (1) och (2) var för sig**
E **ej genom de båda påståendena**

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBA[illegible] OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

1994-10-29 VERKET FÖR HÖGSKOLESERVICE

Högskoleprovet ©

DELPROV 3: LÄS

Anvisningar

Provet består av sex texter från olika ämnesområden. Texterna är skrivna av olika författare och är ibland bearbetade för att passa in i provet.

Till varje text hör fyra uppgifter. Varje uppgift består av en fråga med fyra svarsförslag. Ett av dessa är rätt.

Ibland kan du **klart se** att ett av svarsförslagen är rätt och de andra fel. Ibland verkar först flera svar mer eller mindre rimliga. Då måste du, genom att jämföra de olika svarsförslagen välja ut det svar som **bäst överensstämmer** med innehållet i texten.

Observera att du ska lösa uppgifterna med ledning av den information som ges i respektive text.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. - Det ska ske ***inom*** provtiden.
MARKERA TYDLIGT!
Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **6 texter** och **24 uppgifter.**

PROVTID: 60 minuter

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade materia

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

SKOLA OCH SAMHÄLLE

År 1842 fick Sverige sin första folkskolestadga. Härmed skapades förutsättningar för en med tiden omfattande utbyggnad av skolväsendet. Införandet av en regelrätt skolundervisning och den fortsatta utbyggnaden har tolkats på olika sätt.

En vanlig uppfattning är att industrialisering och kommersialisering skapade behov av nya kunskaper och färdigheter som skulle tillfredsställas genom skolan. Bilden är emellertid inte helt entydig. I bakgrunden skymtar oklara och felaktiga uppfattningar om kunskapsnivån och karaktären på läskunnigheten i det agrara samhället. Forskare vid främst Umeå universitet har pekat på en hög läskunnighet redan i det agrara samhället. Dessutom har man överskattat de förändringar som följde på folkskolans införande efter 1842. I själva verket skilde sig inte folkskolans minimikrav stort från de krav som ställdes inom ramen för den traditionella kyrkliga undervisningen. Anknytningen till industrialiseringen faller ju också på det förhållande att denna för Sveriges del var jämförelsevis sen. Det dröjde ytterligare ca 30-40 år efter folkskolestadgan år 1842 innan människors liv verkligen påverkades av den industriella produktionen.

En annan vanlig tolkning är att den ökande fattigdomen eller proletariseringen på landsbygden fick liberala och konservativa krafter med olika utgångspunkter - och med mer eller mindre samhällsbevarande syfte - att kräva en institutionaliserad och utvidgad folkundervisning. De ville härigenom förbättra befolkningens villkor och integrera dem i samhället. Fattigdomens kvantitativa ökning är emellertid otillräcklig som förklaring till behoven av att institutionalisera folkundervisningen. Det centrala är förändringen av de sociala relationerna mellan olika samhällsklasser. Skolväsendets utveckling i stadsmiljöer kan tjäna som exempel på detta.

I städerna fanns en mängd arbeten som inte kunde knytas till en produktion inom hushållets ramar. I de familjer där fadern arbetade inom yrken som soldat, järnbärare, byggnadshantverkare, kusk etc, växte barnen inte upp under de vuxnas omedelbara överinseende. De vuxnas arbetsplatser var skilda från hemmen och möjliggjorde inte alltid att barnen delade de vuxnas tillvaro och arbete. Den höga dödligheten gjorde att många barn riskerade att lämnas utan sina föräldrar - eller husbönder - vid så unga år att de inte var eftertraktade som arbetskraft. Dödligheten innebar ofta att kvinnor lämnades ensamma med minderåriga barn, med försörjningsproblem som följd.

I Stockholm och i andra städer fungerade barnhusen som uppsamlingsstationer för de barn som bl.a. stadsvakten lade beslag på vid sina återkommande upprensningsaktioner. I Stockholm var man också tvungen att inhysa tiggarbarn i de vanliga fattighusen. Tiggarbarnen var uppenbarligen ett besvärande fenomen för de högre samhällsskikten.

Barnhusets stadgar och reglementen gav uttryck för en medveten strävan att socialisera de intagna barnen till goda hantverkare. Det föreskrevs förutom undervisning i skilda hantverk också att barnhuset skulle ta ansvar för barnens moraliska fostran och deras inslussning i ett vanligt arbetsliv. Barnhusens skapande var närmast präglat av behoven av att hålla barn från gatorna, även om man bland de styrande föreställde sig att yrkesutbildningen där skulle tillföra det svenska hantverket en behövlig injektion av yrkesskickligt folk.

Intagningen till barnhuset var begränsat till föräldralösa barn vilket uppenbart skapade problem för ensamstående föräldrar - vanligtvis kvinnor. Dessa hade svårt att finna arbete både för sig själva och för sina barn, men kunde inte heller få sina barn försörjda av barnhuset. De som trotsade förbuden mot tiggeri riskerade svåra straff.

Till följd av dessa förhållanden kom också det högre skolväsendet att präglas av intresset av att hålla barnen från gatorna. De skolor som under 1600-talet skapades för att tillfredsställa statsmaktens och kyrkans behov av välutbildade tjänstemän kom att befolkas av faderlösa barn eller barn ur de allra lägsta samhällsklasserna. Också dessa skolor kom att underordnas intresset av att begränsa barntiggeri på gatorna och alla de uttryck för folkliga aktiviteter som var knutna till detta t.ex. sjungande av visor. Olika förordningar under 1600-talets senare hälft visar hur man försökte tvinga underklassens barn till skolan. Reglementeringen av tiggeriet var ett sätt att få barnen till skolorna.

Under 1600-talet utgjorde de fattiga stadsbarnen ett stort socialt problem. Detta är synbart både i mindre städer och i stormaktens växande stadsmiljöer. De högre samhällsklasserna markerade sin sociala särart och distansen till de folkliga miljöerna. Underklassbarnens tillvaro i familjerna och på gatorna blev föremål för statsmaktens ingripanden. Dessa innebar en reglementering och disciplinering av barnens tillvaro och en kontroll av den religiösa undervisningen i familjerna. Trots trivialskolans formella inriktning på att försörja statsmakten med tjänstemän med lämpliga kvalifikationer, kom skolorna på detta sätt att präglas av behoven att hålla underklassens barn från gator och torg.

Under 1700-talet och 1800-talets första hälft påbörjades den omvandling av landsbygden i kapitalistisk riktning som lade grunden för den industriella revolutionen under 1800-talets senare hälft. Denna omvandling fick till följd att distinkt olika förhållanden växte fram för de olika samhällsklasserna på landsbygden. Den skola som infördes år 1842 kan därför inte på ett självklart sätt uppfattas som ett svar på ökande kvalifikationskrav. Det var snarast så att det hårda arbetet, de många flyttningarna mellan olika arbetsplatser och svårigheterna att få tillräckligt med mat och förnödenheter gjorde att de obesuttna familjerna knappast kunde uppfylla överklassens krav på en moralisk fostran av barnen. Med olika utgångspunkter agerade grupper ur de högre samhällsklasserna för att skärpa kontrollen över de lägre samhällskiktens normer och värderingar. Mot bakgrund av sociala oroligheter i Sverige och i ljuset av de stora kontinentala omvälvningarna upplevdes de proletära klassernas barnuppfostran som ett centralt samhällsproblem. Skolor grundades för att ersätta bristande föräldraundervisning och för att göra barnen delaktiga i de värderingar som betraktades som centrala för samhällets fortbestånd.

De besuttna bönderna upplevde däremot ett ökat behov av kunskaper för att kunna handskas med ett allt mer kommersiellt jordbruk. De behövde också kunskaper för att kunna hävda sig på det politiska planet. För att kunna bibehålla sin sociala position i nästa generation måste familjen se till att barnen fick dessa färdigheter. Skolreformen år 1842 kom emellertid i realiteten att skapa en skola för de proletariserade skiktens barn, medan bönderna fick söka sig andra utbildningsvägar för att tillfredsställa sin kunskapsbehov. De grundade med tiden också folkhögskolor med detta syfte. Folkskolan var länge en katekesskola och en fattigskola främst avsedd för de fattigaste samhällsklassernas barn. Detta var än tydligare i de expanderande stadsmiljöerna.

Källa: Bengt Sandin i *Barns villkor - samhällets spegel*. Göran Arnman & Ingrid Jönssson (red). Allmänna Barnhuset. Studentlitteratur, Lund 1987.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Uppgifter till texten SKOLA OCH SAMHÄLLE

1. **Folkskolan kom främst att uppfattas som särskilt lämplig för barn från de lägre samhällsklasserna. Vad var orsaken till detta?**

A För överklassens barn fanns redan ett fungerande skolsystem i form av privatskolor och kyrkliga skolor.

B Ett av folkskolans syften var att ge utbildning till dem som ännu inte efterfrågades som arbetskraft.

C De fattiga familjerna ansågs inte kunna skola och uppfostra sina barn i den anda som de styrande önskade.

D Kraven på att minska de sociala skillnaderna och åstadkomma ett rättvisare samhälle var mycket starka hos upplysta delar av befolkningen.

2. **Med vilken typ av åtgärd försökte statsmakterna lösa problemet med de fattiga stadsbarnen?**

A Kontroll

B Upplysning

C Välgörenhet

D Reformer

3. **Enligt texten medförde utvecklingen mot nya produktionsformer att kunskapsbehovet ökade hos en viss grupp av befolkningen. Vilken?**

A De f.d. jordbrukare som flyttat in till städerna.

B De jordägande bönderna.

C Städernas framväxande proletariat.

D De som tidigare försörjt sig på enklare hantverk.

4. **Vilket framställs som det viktigaste motivet hos de etablerade samhällsskikten till att förespråka folkskolans införande?**

A Bävan för samhällsomstörtande förändringar.

B Oron över en okontrollerad befolkningsutveckling.

C Fruktan för ökade klasskillnader.

D Ängslan inför den annalkande industriella revolutionen.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

INVANDRARE OCH TVÅSPRÅKIGHET

Milstolpen i svensk invandrar- och minoritetspolitik utgörs av 1975 års invandrarpolitiska proposition (prop 1975:26). De riktlinjer som formulerades där fastställdes av en enig riksdag och speglade en ny syn på invandrarnas roll i det svenska samhället. Från att ha präglats av assimilatoriska strävanden, skulle politiken nu i stället syfta till att möjliggöra en jämlik behandling av invandrare, även i de fall där dessa valde att inte anamma svenska värderingar och svenska levnadsvanor. Ett mångkulturellt och flerspråkigt samhälle började betraktas som något eftersträvansvärt.

Man betonade tre övergripande mål för invandrarpolitiken:

1) *jämlikhet* mellan invandrare och svenskar
2) kulturell *valfrihet* för invandrare och
3) *samverkan* och solidaritet mellan svenskar och etniska minoriteter.

Dessa mål har sedan varit styrande för de konkreta åtgärder för invandrare som utformats inom olika sektorer av det svenska samhället. I detta arbete och som en omedelbar konsekvens av målformuleringen har invandrarnas tvåspråkighet blivit en central fråga. Att invandrarna har en god behärskning *både* av svenska *och* modersmålet utgör en förutsättning för att målen ska kunna uppnås.

Praktiskt tar samhället sitt ansvar för invandrarnas tvåspråkighet i främsta rummet genom åtgärder inom utbildningssektorn. För barnens del har riksdag och skolmyndigheter fastlagt att samhället ska stödja en utveckling mot "aktiv tvåspråkighet" inom förskolan och skolan (prop 1975/76:118; Lgr 80). Aktiv tvåspråkighet innebär att båda språken ska kunna användas i tal och skrift i alla sammanhang som individen själv önskar och på ett sätt som känns tillfredsställande för individen. Stödet innebär att barnen erbjuds hemspråksundervisning och att de får undervisning i svenska som andra språk. Andelen undervisning i och på hemspråk respektive svenska kan variera mellan olika undervisningsprogram.

För vuxna invandrare har det inte uttryckligen talats så mycket om tvåspråkighet, men genom den undervisning i svenska som samhället erbjuder och det stöd som ges till litteratur och media på invandrarspråk kan man säga att samhällets insatser främjar tvåspråkighet även hos personer som invandrat hit i vuxen ålder.

Sverige har alltså anammat tanken på ett mångkulturellt samhälle, en tanke som potentiellt har helt omdanande konsekvenser för svenskt samhällsliv. Om detta nu är en allvarligt menad målsättning, tvingas man dock konstatera att det finns mycket i det konkreta genomförandet av politiken som präglas av amatörism och en förenklad syn på vad målsättningen reellt innebär.

De grundläggande motiven för samhällets stöd för invandrarnas tvåspråkighet kan sägas vara av två slag: *tvåspråkighet som minoritetspolitisk åtgärd* och *tvåspråkighet som samhällsresurs*.

De minoritetspolitiska motiven står att finna i de attityder som speglas i de övergripande målen för invandrarpolitiken. Dessa motiv är relaterade till grundläggande demokratiska rättigheter och rättvisekrav och kan föras tillbaka på önskemål och krav från minoriteterna själva om en likvärdig behandling i samhället. Samhället ser här vinsterna som tvåspråkighet leder till *ur invandrarnas perspektiv*.

Det går här att urskilja tre motiv. För det första har invandrarnas möjligheter att bibehålla och utveckla sina modersmål setts som en av de allra viktigaste förutsättningarna för en bevarad etnisk identitet. Detta motiv tar fasta på språkets roll som gruppsammanhållande faktor och betonar dess funktion som symbol och markör för etnisk tillhörighet. Motivet är viktigare för vissa grupper än andra. Jämför här t ex kurderna, som har lång erfarenhet av språkligt förtryck, med t.ex. spansktalande grupper.

För det andra kan de minoritetspolitiska motiven bygga på sådana vardagsnära och självklara önskemål från invandrargrupperna som att man vill kunna använda sitt modersmål inom familjen. Man vill att barnen ska kunna kommunicera med mor- och farföräldrar och andra släktingar i hemlandet och att ett eventuellt återvändande till hemlandet inte ska omöjliggöras av att barnen inte kan tala föräldrarnas språk osv. Andra sådana önskemål kan gälla majoritetsspråket, där invandrarföräldrar självklart ofta hyser en stark önskan om att deras barn ska kunna svenska på en nivå som är likvärdig med den motsvarande enspråkiga svenska barn uppnår.

Den tredje grunden för de minoritetspolitiska motiven kan sägas ha fått störst genomslagskraft i samhällets stöd för invandrarnas tvåspråkighet. Den tar fasta på invandrargruppens resurssvaghet i samhället. Här kan man dra tydliga paralleller med andra samhällsåtgärder som har karaktären av social lagstiftning. Genom att stödja utvecklingen av invandrarnas språk, menar man sig bidra kraftigt till invandrargruppernas socioekonomiska och kulturella välfärd.

De olika minoritetspolitiska motiven har underbyggts med mer eller mindre välgrundade teoretiska argument; teoretiska och empiriska underlag från tvåspråkighetsforskningen har lyfts fram för att understryka sambandet mellan invandrarnas resurssvaghet och grad av språkbehärskning. Ett exempel är det argument som vilade på det sedermera starkt kritiserade begreppet halvspråkighet. Argumentet gick ut på att minoritetsgrupperna reproduceras som underklass, om de inte får möjlighet att utveckla sin tvåspråkighet. Huvudtanken var här att invandrarbarnens första språksutveckling är en oundgänglig förutsättning för deras inlärning av svenska och att en utvecklad språkförmåga är basal för intellektuell och känslomässig utveckling. Kritiken mot begreppet har riktat in sig bl.a. på att de antagna orsakssambanden inte har kunnat beläggas entydigt.

De motiv som har att göra med invandrarnas *tvåspråkighet som samhällsresurs* har egentligen inte figurerat i debatten förrän på den allra senaste tiden. Omedelbart kan man skissa två sådana motiv.

För det första är språkkunskaper över huvud taget en viktig resurs. Detta inser vi i fråga om kunskaper i världsspråken. Landet har stora kostnader för att svensktalande människor ska lära sig främmande språk i skolan, särskilt engelska. För riktigt fruktbara kontakter med många av världens länder - i ekonomiska, politiska och kulturella sammanhang - räcker det emellertid inte med vår skolengelska. Vi har behov av personer i skilda yrkesfunktioner som har kunskaper i dessa länders språk och kultur och som samtidigt kan svenska och är insatta i våra kulturella egenheter. Det är värt att påpeka att invandrarnas behärskning av sina förstaspråk och den kulturkännedom som medföljer vida överstiger vad som är möjligt att uppnå för en svensk som skulle tillägna sig främmande språk i det svenska utbildningsväsendets regi, för att inte tala om den begränsade mängd språk det då skulle bli frågan om.

Den andra typen av motiv har att göra med utvecklingen mot det mångkulturella samhället. Som jag antydde ovan är det inte klart i hur stor utsträckning samhället verkligen strävar mot pluralism, men om man allvarligt arbetar för en förändring av samhället i denna riktning, utgör invandrarna en av de viktigaste faktorerna i processen, och deras tvåspråkighet blir ett verktyg för hela samhället att tillgodogöra sig impulser från de skilda befolkningsgrupperna. Mera konkret behöver också vissa yrkesfunktioner upprätthållas av språkkompetent personal i ett mångkulturellt sam
yrken som medför

Källa: Kenneth Hyl
1986.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Uppgifter till texten
INVANDRARE OCH TVÅSPRÅKIGHET

5. **Vilket övergripande syfte anser författaren ligga bakom de minoritetspolitiska motiven för att stödja tvåspråkighet?**

A Att värna om invandrarnas rätt att bli betraktade som en resurs för det svenska samhället.

B Att utnyttja det bidrag av unika kunskaper och erfarenheter som invandrarna kan tillföra svenskt samhällsliv.

C Att det mångkulturella samhället inte kan sätta ett språk och en livsstil före andra.

D Att stärka invandrarnas kulturella, sociala och ekonomiska välfärd inom ramen för ett jämlikt samhälle.

6. **Av vilket skäl har begreppet "halvspråkighet" kritiserats?**

A Det byggde på antaganden som vilade på en alltför osäker vetenskaplig grund.

B Det förutsatte att invandrarna som grupp utgjorde en slags underklass.

C Det betonade ensidigt teoretiska kunskaper och bortsåg från praktiska färdigheter.

D Det fäste alltför stor vikt vid betydelsen av en utvecklad språkförmåga.

7. **På vilket sätt kan 1975 års invandrarpolitiska proposition sägas markera en kursändring i svensk invandrarpolitik?**

A Språkets betydelse för invandrarnas möjligheter att smälta in i det svenska samhället uppmärksammades i mycket högre grad än tidigare.

B En kraftigt utbyggd satsning på utbildningssektorn förespråkades som ett nytt medel för en framgångsrik invandrarpolitik.

C Såväl riksdagspartier som riksdag nådde då full enighet kring en praktisk och handlingsinriktad invandrarpolitik.

D Målet var nu inte längre att "försvenska" invandrarna, utan istället att inom demokratins ramar låta dem behålla sin nationella identitet och utöva sin kultur.

8. **Författaren antyder en egen kritik gentemot den svenska invandrarpolitiken. Vad är det han kritiserar?**

A Att invandrarpolitikens övergripande målsättning är alltför optimistisk.

B Att myndigheterna är alltför valhänta när det gäller att praktiskt förverkliga de uttryckta målen.

C Att invandrarpolitikens demokratiaspekt skjutits i bakgrunden till förmån för ekonomisk och social välfärd.

D Att de svenska myndigheterna ensidigt karaktäriserat invandrarna som en resurssvag underklass.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

ENSAM I ARBETET

Ensam expedit. Ensam chaufför i lastbil. Ensam nattsköterska på psykiatrisk klinik. De har alla tänkt tanken: "Får jag någon hjälp om något händer?"

De går också miste om vad andra tar för självklart: den direkta kontakten med arbetskamrater — småpratet, den hjälp man ger varandra, skämten som erbjuder sig, allt som gör att man kan erövra arbetsdagen gemensamt.

Men dessa för själen värdefulla småting tar samhället inte stor hänsyn till. Först när ensamarbetet innebär "stark psykisk påfrestning" kräver samhället något — då ska direktkontakt med arbetskamrater — eller andra människor — "eftersträvas" (i föreskriften *Ensamarbete*. Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling 1982:3). Var gränsen går för "stark psykisk påfrestning" är inte utrett.

Ensamarbete kan också vara att man är den ende bland många om att klara vissa uppgifter, och inte kan få hjälp med dem vid behov.

Och i en rad yrken är omgivningen inte alltid hjälpsam, snarare fientlig. Detta gäller poliser, kriminalvårdspersonal och väktare, liksom vårdare inom psykiatrisk vård och socialarbetare.

I allt högre grad gäller att också de som ensamma har hand om pengar eller annat värdefullt — ensamma kiosk- eller butiksbiträden kan vänta sig vad som helst av omvärlden. Är det plånboken eller ett vapen som lyfts ur innerfickan?

Det är främst risken för fysisk skada som tas upp i föreskriften om ensamarbete. Ensamarbete ska inte medföra större risk för fysisk skada än om arbetet görs av flera. Hur detta ska ombesörjas ska arbetsgivaren tänka ut.

Ändå inträffar varje år flera dödsfall när någon i sin ensamhet inte kunnat påkalla eller få hjälp tillräckligt snabbt sedan en olycka inträffat. En skogsarbetare, en operatör i processindustrin, en förare av anläggningsfordon eller lastbil — fastklämd, hjälplös och blödande med mobiltelefonen eller komradion utom räckhåll. Det är den bild som vittnar om gapet mellan föreskriftens anda och arbetslivets förmåga att lösa problemet med ensamarbete.

Ensamarbetet har troligen ökat i omfattning genom teknikutvecklingen. I industrin har det skett en utglesning av operatörer genom robotisering och automatisering. Idealet för PBB — produktion med begränsad bemanning — har varit att en person övervakar en hel anläggning. Det finns dock tecken på att sådana komplicerade anläggningar fungerar bäst om de sköts av flera kunniga personer. Ska en operatör ensam sköta anläggningen kan kanske annat arbete förläggas intill. Då fordras att man hittar dem som vill arbeta på samma — ofta obekväma — tider som operatören.

Om ensamarbete väljs för vissa uppgifter ska, säger föreskriften, "arbetstagarens möjligheter till kontakt med andra människor beaktas". Det handlar om att få växla med annat arbete, pauser och raster tillsammans med andra och besök på arbetsplatsen.

Förberedelserna är viktiga — "tillräcklig utbildning, information och instruktion" krävs för ensamarbete, liksom "särskild hänsyn" till arbetstagarens fysik och psyke.

Vad dessa uttryck ska betyda lämnas till de berörda att komma överens om.

Kan ensamarbetet medföra "påtaglig risk" för kroppsskada måste snabb hjälp kunna ordnas i en nödsituation. Den telefon eller kommunikationsradio som behövs då blir samtidigt ännu en tillgång i kontrollen över arbetssituationen, och verkar på så sätt lugnande och därmed stresshämmande. Risken för felhandlingar minskar.

Ännu bättre är det om behovet av kommunikation kommer från själva arbetsprocessen. Ett exempel kan hämtas från skogsindustrin: Skogsmaskinföraren numrerar varje uppkapad timmerlängd och rapporterar till sågverket dess egenskaper — dimension och kvalitetsmått som kan användas i sågverkets planering. Kontakten gör föraren till en i ett arbetslag — och han är ensam bara i betydelsen på stort avstånd från sina arbetskamrater.

Ensamarbete som innebär "påtaglig risk för kroppsskada" eller "stark psykisk påfrestning" får inte skötas av personer yngre än 18 år.

Kan skyddsombudet stoppa ensamarbete?

Ja, säger arbetsmiljölagen "om det är påkallat från skyddssynpunkt" och om skyddsombudet inte lyckats ändra ordern om ensamarbete. Då kan ombudet — i avvaktan på att yrkesinspektionen tar ställning — avbryta ensamarbete.

Om stoppet vållat ekonomisk skada, blir skyddsombudet ersättningsskyldigt, bara om det varit "utan fog".

Kan en arbetstagare vägra ensamarbete?

Ja, säger arbetsmiljölagen, om han finner det förenat med "omedelbar och allvarlig fara för liv eller hälsa" — det gäller arbete i allmänhet. Då ska företrädare för arbetsgivaren eller skyddsombud underrättas. Står beslutet fast att ensamarbetet ska utföras, blir arbetstagaren ändå inte skyldig om arbetsgivaren skadats ekonomiskt som följd av vägran.

Källa: Jan Enqvist i *Arbetsmiljö* nr 8-9, 1993.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Frågor till texten ENSAM I ARBETET

9. **Ensamarbetet har hittills ökat med den tekniska utvecklingen. Vad är artikelförfattarens uppfattning om ensamarbetets framtida omfattning?**

A Ensamarbetet kommer att öka.

B Ensamarbetet kommer att minska.

C Ensamarbetet kommer i stort sett att vara oförändrat.

D Det framgår ej av texten.

10. **I artikeln talas om olika sätt att ordna kommunikationen för ensamarbetare. Vad anser författaren vara viktigast i detta avseende?**

A Att kommunikationen minskar de geografiska avstånden.

B Att kommunikationen är integrerad i det dagliga arbetet.

C Att kommunikationen verkar lugnande och avstressande.

D Att kommunikationen tekniskt sett är enkel att hantera.

11. **Vilken av följande rubriker täcker bäst innehållet och andemeningen i artikeln?**

A Ensamarbetet - gap mellan regler och verklighet.

B Ensamarbetet - psykiskt påfrestande och svårorganiserat.

C Ensamarbetet - arbete i en oförstående omgivning.

D Ensamarbetet - mer ensamhet än arbete.

12. **Idén bakom arbetarskyddsstyrelsens regler är att en ensamarbetare inte ska utsättas för större fara än andra arbetare. Vem bär ansvaret om så ändå sker?**

A Skyddsombudet
B Arbetsgivaren
C Yrkesinspektionen
D Det framgår ej av artikeln.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

MASSMEDIELOGIK

Journalistik är ett yrke, men också en metod. Vid sidan av äldre former för gestaltning såsom balladen, romanen och den vetenskapliga avhandlingen har det växt fram ett nytt sätt att skildra världen. Den journalistiska metoden att berätta ger massmedia en alldeles egen logik.

Flera olika omständigheter har bidragit till att forma journalistikens arbetsmetod. Teknologiska faktorer har varit särskilt viktiga. De första tidningarna framstår i nutidens perspektiv som en samling depescher. Flera veckor kunde förflyta mellan en inträffad händelse och den tidpunkt då nyheten nådde läsaren. Hästburna kurirer befordrade långa handskrivna brev. Viktiga nyheter doldes inte sällan långt inne i texten. Modern rubriksättning förekom inte. Pressen förmedlade en utförlig och berättande skildring.

I ett kulturhistoriskt perspektiv ingår telegrafen, telefonen och den moderna nyhetsförmedlingen i ett betydelsefullt epokskifte. Människan upptäckte samtidigheten. Nuet, tidigare betraktat som en serie av lokala händelser, kom att ses som en mängd samtidigt inträffande, avlägsna händelser. År 1889 kommenterade Lord Salisbury den nya uppfinningen telegrafen, vilken "i ett enda ögonblick kan sammanfatta opinioner från hela den upplysta världen avseende allt som vid denna tidpunkt inträffar på jordytan". Redan ett par år efter det att telefonen uppfunnits togs den i bruk för primitiva radiosändningar. Jules Verne fantiserade i en science fiction-berättelse 1888 om "telefonjournalistik". Fem år senare blev visionen verklighet då en ungersk ingenjör började sända nyheter via telefon.

Med telefonen och telegrafen öppnades möjligheten att dramatiskt minska tiden mellan händelse och publicering. Priset var emellertid en stark förkortning av meddelandenas längd. Det blev nödvändigt att kondensera och koncentrera sig till det allra viktigaste. Detaljer och längre resonemang fick utgå.

Telegrafin födde ett enkelt, entydigt språk ägnat att undvika missuppfattningar. Vissa speciella ord blev särskilt flitigt utnyttjade. Syntaxen förenklades. En samtida författare klagade över att "språkets känslighet, mångtydighet och nyansrikedom hotades av telegrafin"; kravet på snabbhet, klarhet och enkelhet skapade en ny, mekaniserad telegramstil.

Nyhetsförmedlingens villkor präglas av knapphet. Fyra resurser är lika avgörande som begränsade. Tiden är en central faktor. En annan är utrymme, en tredje är personal och en fjärde är uppmärksamhet. Dagens journalistik kan ses som en metod för att lösa problemet att förmedla upplysningar under tidsbrist, på litet utrymme, med få journalister i proportion till mängden information samt under hård konkurrens om allmänhetens uppmärksamhet.

Den allmänna lösningen på detta produktionsproblem skiljer sig inte från de metoder som tagits i bruk inom andra näringar. Tekniken att åstadkomma ökad effektivitet blev mekanisering. Koncentrationsprocessen ledde till färre och större redaktioner. Journalistyrket genomgick, som så många andra delar av samhällslivet, en utveckling i riktning mot arbetsdelning och specialisering. Det redaktionella arbetet organiserades i fastare rutiner. Arbetet institutionaliserades i vad organisationsforskningen benämner standardprogram ("standard operating procedures"). Tumregler och informella normer kom att komplettera det formella regelsystemet. Det journalistiska arbetet präglades av samma utvecklingstendens som andra industri- och tjänstemannayrken. Massmedierna kan, med Bengt Nermans ord, beskrivas som "ett slags text- och bildfabriker": "I ena ändan tas råmaterialet in: nyheterna och (för pressen) annonsmanuskripten; i den andra spottas bilder ut, världar att köpa och dela".

Dessa förändringar i arbetets yttre organisation fick inverkningar också på yrkets inre sida, på sättet att skildra verkligheten, på massmedias logik. Den journalistiska metoden att gestalta en företeelse utnyttjar ett antal karaktäristiska yrkesknep.

Tillspetsning och *konkretisering* innebär att större händelser och abstrakta skeenden görs åskådliga och hanterliga genom förenkling och illustrerande exempel.

En *vinkel* fungerar som en konkret öppning eller en "krok" ("the peg"), på vilken en nyhet eller ett reportage kan hängas upp. En pågående skeende uppmärksammas först då det inträffar en dramatisk händelse. Ett attentat eller mord ger anledning att uppmärksamma ett krig. En proposition eller ett utspel leder till att ett visst politiskt sakområde hamnar i strålkastarskenet. En skildring av ett längre, sammanhängande utvecklingsförlopp publiceras möjligen som en "bakgrund" till en enskild, konkret händelse.

Personifiering är en i detta sammanhang ofta utnyttjad metod. Med en negativ formulering kan journalistik beskrivas som personfixerad, ensidigt inriktad på kändisar och spektakulära profiler. Positivt kan metoden betecknas som en strävan "att ge X ett ansikte", där X kan utbytas mot såväl sjukvårdskris, terrorism, läktarvåld, makt som dagisköer.

Intensifiering och *polarisering* tjänar som andra metoder för att åstadkomma en tydlig och åskådlig berättelse. Hit hör bland annat den typ av "konfrontationsjournalistik" som går ut på att gestalta konflikter som en kamp mellan några få, helst endast två, aktörer. En undersökning gör gällande att "journalisterna använder en stor del av sin tid till att få tag i opponenter och anordna debatter"; journalisten liknas vid en "boxningspromotor".

När man i litteraturen sökt fånga en gemensam nämnare för dessa olika inslag i den journalistiska arbetsmetoden är det ingen tillfällighet att man stannat för begreppet dramatisering. Journalistik har blivit att gestalta ett drama.

Detta perspektiv på moderna massmedia har inte minst utvecklats av den norske sociologen Gudmund Hernes. Det är ett slående drag, konstaterar Hernes efter att ha studerat norska tidningars behandling av hälso- och sjukvårdsfrågor, att media inte endast tar upp isolerade händelser eller enstaka, konkreta företeelser. Ämnena har ofta karaktären av *serier*, som löper över dagar, veckor eller till och med år. Dessa serier har vissa centrala motiv som ständigt går igen. Sådana teman kan ses som dramatiska arketyper.

Det finns flera olika varianter av mediedramer. Den kan antingen utspelas som ett "händelsedrama", där det är de yttre omständigheterna som sätter aktörerna på prov, eller som ett "karaktärsdrama", där det är de olika aktörernas egna val som driver fram de omständigheter som de prövas av.

Gudmund Hernes har också funnit att många mediedramer har formen av klassiska treaktare. I den första akten introduceras en strid, i andra akten följer en konfrontation och i tredje akten en reflektion. I första akten presenteras en avsikt bakom en konflikt, som utspelas i andra akt och som resulterar i en ny insikt i tredje akt. Vägen går från insikt, över konflikt, till ny insikt. Stora delar av tidningarnas stoff är därför inte fristående reportage om enstaka händelser, utan serier där ämnen och personer kedjas samman över perioder, med växlingar, vändningar och spänningstoppar.

Den dramaturgiska iscensättningen av ett händelseförlopp kan få formen av en medieföljetong i en enda tidning. Tidningen kan mycket väl själv uppträda i dramat som aktivt medverkande. Tidningen gör ett avslöjande, finner en enskild individ som drabbats, varefter tidningen själv "griper in" genom att ställa makthavare till svars ("Socialministern vill inte betala hjärtoperationen", är en typisk rubrik som Hernes citerar).

Rollerna kan mycket väl förskjutas under dramats gång. Schemat uppgång — kulmination — fall kan ofta tillämpas på sådana förvandlings
hjälte och faller till
växa till himlen. D
såväl individer som

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

publicitet avbryts förr eller senare av en nedtagning: "Först blåser man upp dem, sedan sticker man hål på dem". Kravet på nyheter, omväxling och dramaturgiska brytpunker (peripetier) ger medieföljetongen en fram-och-tillbaka-svängande egen dynamik.

Journalistikens dramatiserande drag innebär att massmedia mer och mer fungerar som underhållning. Den amerikanske massmediekritikern Neil Postman har gjort gällande att massmedia fungerar som bäst när massmedia verkligen erbjuder underhållning. Problemet uppstår när allt annat, inte minst politik och samhällsproblem, också presenteras som underhållning ("infotainment"). Sinnebilden för det medievridna samhället, menar Postman, är det neonflimrande Las Vegas.

Denna skildring av moderna massmedia som snuttifierande, dramatiserande och tillspetsande är i sig själv en tillspetsning. En mer nyanserad och realistisk bild av dagens journalistik måste ta hänsyn till det faktum att det finns stora variationer mellan olika massmedier, mellan olika länder och mellan reportrar.

Källa: Olof Petersson och Ingrid Carlberg. *Makten över tanken*. Carlssons bokförlag, Stockholm 1990.

Uppgifter till texten MASSMEDIELOGIK

13. **Den norske sociologen Gudmund Hernes talar om mediedramer. Vad är det som driver handlingen framåt i många av dessa mediala treaktare?**

A Löpande serier

B Karaktärer

C Konflikter

D Avslöjanden

14. **En av dem som kritiserat massmedia är amerikanen Neil Postman. Vilken åsikt har han, enligt artikelförfattarna, fört fram?**

A Att den gängse beskrivningen av moderna massmedia är alltför tillspetsad.

B Att moderna massmedia genom sina inbyggda begränsningar omöjliggör ett varierat utbud.

C Att allt medieutbud idag riskerar att bli underhållning.

D Att endast massmedia idag kan erbjuda verklig underhållning.

15. **Telefonen och telegrafen är två viktiga uppfinningar när det gällt att forma den moderna journalistiken. Vilket av följande påståenden beskriver ett direkt resultat av telegrafins införande?**

A Den moderna rubriksättningen föddes.

B Tidningsläsaren fick detaljerad information från världens alla hörn.

C Det journalistiska språket fick en ny karaktär.

D Nuet och tidsaspekten blev avgörande för en nyhets trovärdighet.

16. **På en löpsedel läser Du att en känd skådespelare misstänks för att ha misshandlat sin hustru. Vad är detta ett exempel på enligt artikelns begreppsapparat?**

A Konfrontationsjournalistik

B Personjournalistik

C Vinkling

D Tillspetsning

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

MODERN

Modern och barnet är en ikon där två huvuden växer ut från samma kropp; denna kropps större del föder den mindre men ingen av dem kan existera utan den andra. Ingen madonna avlägsnar sig mer än två meter från sitt barn: banden och nerverna, det gemensamma systemet skulle brytas, slitas av, de bägge skulle vara farliga var för sig men tillsammans kan de kontrolleras och definieras.

Det sätt på vilket denna heliga tvåenighet porträtteras i konst, reklam, film och litteratur uppvisar få variationer, främst i fråga om barnet. Moderns primära identitet är alltid främst Moderns. Hon kan även ha en yrkesidentitet men det framgår ändå tydligt att hennes främsta strävan gäller skyddet av hennes barn. Man tänker när man ser henne: Så bra att hon är tandläkare så att hon vet vad som är bäst för hennes egna barns tänder. Man tänker: Hon kan skydda sina egna barn från karies och andra faror. Det är moderns uppgift. Hon ska föda upp och skydda barnen så att de kan växa upp, pojkarna till män och flickorna till männens bekvämlighet.

I bilden av modern och gossebarnet, Jesusbarnet med strålkransen runt sitt huvud, finns amputationen av de heliga banden inbyggd. Han ska en dag skiljas från henne, något annat vore otänkbart, obscent. Men flickebarnet och modern delar samma öde, samma predestination och deras liv kan aldrig flyta isär.

Den barnlösa kvinnans ansikte och liv är tomma, hennes famn är tom, hennes tankar och gärningar är tomma. Därför skapar barnet kvinnan, föder henne, ger henne en kropp, ett varande. En fader har bara en sekunds ansvar och delaktighet.

Jag är inte en moder och vill inte bli någon. Instinkten att bli mor är en myt som ska leda kvinnor in på den rätta vägen. Kantad av glassplitter och glaspärlor ligger den där framför oss, smal och rak: låt släktled komma, låt traditioner föras vidare. Vi behöver aldrig tveka om vad som förväntas av oss och hur vi ska utföra det. Hur gör jag? Se på din egen mor. Jag kommer aldrig att bli mor.

I reklam och media lär vi oss hur mödrar ska träna sina döttrar, hur de ska lämpa och locka dem in i rollen som kvinnor, hur de ska binda deras fötter; vi ser hur små flickor bör vara för att godtas av samhället och av männen som bedömer och brukar dem. De ska bli miniatyrer av vuxna kvinnor, eftersom de kan användas längre ju tidigare de blir bruksfärdiga. Erotiseringen av småflickor är ingen ny företeelse men de senaste åren har den fått en så subtil utformning att den sällan väcker protester.

En mor tvättar sitt hår med ett speciellt schampo; man förstår att det gör henne vacker och attraktiv, man ser att hon är medveten om detta när hon kammar sig framför spegeln och kastar med de glansiga hårmassorna. Och nu öppnar sig denna väg till framgång även för hennes dotter: samma schampo finns nu i en variant för barn. Modern och dottern är klädda i likadana lyxiga frottébadrockar, dottern står på en pall framför spegeln och konstaterar att hon nu äger samma dragningskraft som sin mor, hennes mimik och rörelser kopierar moderns.

Den heliga familjen liknar en spetsig, liggande vinkel. Längst ut på vinkelns övre ben finns fadern, i mitten/spetsen modern, och fördelade längs det undre benet barnen med döttrarna nederst. Repressionen går uppifrån och ned i denna konfiguration men kan aldrig gå åt motsatt håll. Det finns mödrar som tycker att livet gått ifrån dem; de låter sina döttrar sota för det. De avundas döttrarna deras ungdom, lånar deras kläder, gläds när deras romanser går i kvav. Det finns mödrar som lider och förtrycks i äktenskapet, och om de inte kan kämpa emot blir döttrarna ofta deras hackobjekt. Det finns mödrar som inte har annat än sina barn; när barnen försöker gå klamrar de sig fast, när barnen går sin väg vissnar de.

En far säger stolt om sin tioåriga dotter: Killarna har redan börjat slåss om henne. Men han vet att han har *jus primae noctis*. Dottern i storblommig klänning sjunger: "My heart belongs to Daddy."

En av kds riksdagsledamöter uttryckte nyligen farhågor om att förekomsten av sexuella övergrepp inom familjen skulle öka om fler kvinnor gick ut i arbetslivet, eftersom fäderna då skulle få fler tillfällen att förgripa sig på sina barn. (Man kan inte säga att kds-ledamoten har särskilt höga tankar om sina medbröder och deras hämningar.) Diana Russell visar i sin omfattande studie av incest och sexuella övergrepp *The secret trauma* (1986) att det inte finns något samband mellan moderns förvärvsarbete och förekomsten av incest.

Detta är bara ännu ett sätt att lägga ansvaret för männens beteende på kvinnorna. Ju mer belysning incest och sexuella övergrepp mot barn får, desto fler försöker lägga skulden på mödrarna. Det är som om en kvinna när hon gifter sig får sitt första och för evigt största barn i mannen. Allt vad han gör är hennes ansvar: och med tanke på vad män alltid gjort och gör blir dagens hysteriska familjepropaganda begriplig och logisk. De röster som ifrågasätter den heliga familjens suveränitet blir därför så farliga.
När misshandlade
när incestutsatta
när kvinnor vä
diktat, misstänkli

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Den goda modern måste vara moder både till sin man och sina barn; utan henne skulle samhället inte kunna bestå. För de som lever utanför den av samhället sanktionerade familjemodellen, ensamstående, kvinnor utan barn, lesbiska och bögar, är det lättare att se hur samhället uppbyggts och uppehålls kring och av beroendet av kärnfamiljen. Kittet i kärnfamiljen är Modern som social och emotionell konstruktion. Hon är ingen verklig kvinna utan summan av mäns önskan att allt ska förbli vid det gamla.

Källa: Anna-Karin Granberg i *Aftonbladet* 6/8, 1993.

Uppgifter till texten MODERN

17. **I textens inledning beskrivs förhållandet mellan mor och barn. För att åskådliggöra detta förhållande använder skribenten begrepp och bilder som hör hemma inom ett visst område. Vilket?**

A Naturromantik

B Saga och mytologi

C Psykologi

D Religion

18. **Vilket av följande påståenden överensstämmer bäst med skribentens uppfattning?**

A Samhällets utveckling undergräver familjestrukturen.

B Samhället har blivit alltmer sexualfientligt.

C Samhället har suddat ut gränsen mellan moderskap och kvinnlighet.

D Samhället ser familjen som ett av sina fundament.

19. **Vad vill skribenten visa med beskrivningen av reklamfilmen där mor och barn tvättar håret med samma schampo?**

A Hur mödrar försöker leva ut de egna drömmarna genom sina döttrar.

B Hur samhället genom kommersialiseringen skapar en falsk identitet och frigörelse för kvinnorna.

C Hur mödrar förbereder sina döttrar för den traditionella kvinnorollen.

D Hur reklamen ofta idealiserar förhållandet mellan mor och dotter.

20. **Vilken funktion anser skribenten att myten kring modersrollen fyller?**

A Den fungerar som en garant för att kärnfamiljen och den traditionella kvinnorollen består.

B Den får kvinnor att tro att det är omöjligt att kombinera barn och yrkesliv och tvingar dem att välja.

C Den syftar till att stämpla barnlösa kvinnor som störda och avvikande.

D Den utnyttjas alltmer för att enbart gynna konsumtion och reklam.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

VÅRT "DAGLIGA BRÖD"

Bröd är ett av de viktigaste baslivsmedlen i vår kost, främst beroende på att det är näringsrikt, billigt och praktiskt att använda. Bröd är en bra källa för protein, flera mineralämnen och B-vitaminer samt inte minst för kolhydrater och kostfibrer. Baserat på dagens konsumtion så täcks c:a 25 procent av det rekommenderade intaget av kolhydrater och kostfibrer av enbart bröd. Våra nya näringsrekommendationer kommer troligen att öka denna andel ytterligare. En måltid som kompletteras med bröd ger volym och mättnad utan att ge mycket energi. Det är också lätt att sätta samman ett näringsriktigt mellanmål med bröd som bas. Sammantaget gör detta bröd till ett av våra viktigaste baslivsmedel.

I Sverige finns ca 400 olika typer av bröd, men konsumtionen är fortfarande en av de lägsta i västvärlden. Från 1975 och fram till idag har dock konsumtionen av matbröd (mjukt och knäcke) ökat från 36 till 39 kg per person och år (Brödinstitutet). Omräknat motsvarar detta ca fem brödskivor per dag. VR-brödet (bröd bakade på vete och råg, ofta med tillsats av sirap) svarade i början av 1960-talet för mer än hälften av konsumtionen, men andelen har därefter sjunkit till en tredjedel. Franskbröd och grovt bröd (exklusive knäcke) har ökat och står nu för en tredjedel respektive en tiondel av konsumtionen. Ca 15 procent av brödet vi äter är knäcke, och den andelen har inte förändrats sedan 60-talet. Totalt sett är således andelen fiberrikt bröd fortfarande förvånansvärt liten (10 procent) och VR-limpa och franskbröd svarar för mer än 60 procent av konsumtionen.

Under de senaste decennierna har livsmedelskonsumtionen i Sverige genomgått stora förändringar. Vi äter betydligt mer fett och sockerrika produkter och mindre potatis och spannmålsprodukter. Detta har medfört att kostens innehåll av fett har fördubblats till att utgöra ca 40 procent av energin, medan andelen kolhydrater har minskat.

Ett högt fettintag har i sig ett flertal ogynnsamma hälsoeffekter och försvårar ett tillfredsställande intag av exempelvis mineralämnen och kostfibrer. I våra nya kostrekommendationer förordas därför ett ökat intag av kolhydrater och en motsvarande minskning av fettintaget. Mer än 55 energiprocent bör härröra från kolhydrat och mindre än 30 energiprocent från fett. Kolhydraterna bör i första hand väljas i form av fiberrika livsmedel, och som ett riktmärke för ett önskvärt dagligt intag av kostfibrer anges 3 g/MJ (25-30 g). En ökad konsumtion av framförallt grovt bröd är därför helt i linje med våra kostrekommendationer, detta under förutsättning att pålägg och andra tillbehör är magra.

Många minns säkert mottot för den kampanj som Brödinstitutet i samverkan med myndigheterna drev på 70-talet; "Socialstyrelsen vill att vi äter 6-8 skivor bröd om dagen". Bakgrunden till kampanjen var en ambition att öka konsumtionen av bröd och andra spannmålsprodukter - en ambition med aktualitet även idag. En "referenskvinna" som följer dessa råd skulle täcka nära hälften av det rekommenderade kolhydratintaget i form av stärkelse från bröd. Eventuella skillnader i stärkelsens egenskaper mellan olika brödtyper blir därför betydelsefulla.

Att påstå att fiberrika brödtyper har nutritionella fördelar är tämligen okontroversiellt. Förutom en högre näringstäthet har kostfibrer i sig flera gynnsamma effekter som t.ex. ökad mättnadskänsla, minskad risk för förstoppning och sänkta halter av lipider i blodet.

När det gäller stärkelsens nutritionella egenskaper är däremot bilden mer komplex och närvaro av fibrer är i sig ingen garanti för "goda" egenskaper, d.v.s dämpat och långvarigt glukossvar.

Trots brödets många fördelar finns även nackdelar. En stor nackdel ur näringssynpunkt är att stärkelsen i de flesta traditionella brödtyper ger ett högt glukossvar i blodet. Stärkelse i bröd som bakats av enbart mjöl har en porös struktur, och stärkelsespjälkande enzym (amylaser) kan snabbt bryta ned stärkelsen till glukos som absorberas i tunntarmen. Den "snabba" stärkelsen leder till höga glukossvar vilket ökar insulinnivån i blodet. Höga insulinnivåer diskuteras allt mer som en riskfaktor för utveckling av flera välfärdssjukdomar som diabetes, hjärtkärlsjukdom och övervikt. En viktig målsättning för vårt forskningsarbete är därför att förlångsamma stärkelsens digestion och absorption och därigenom sänka insulinfrisättningen.

Oavsett om brödet bakas av siktat mjöl eller fullkornsmjöl, erhålls i stort sett samma glukos- och insulinsvar. Således har inte kostfiberinnehållet i sig en avgörande betydelse. Franskbröd, bröd av fullkornsmjöl (grahams- och rågbröd), knäckebröd ger alla ett högt glukossvar efter måltid. Däremot, i försök där vi bakat bröd med 80 procent hela spannmålskärnor av vete, råg eller korn (bröd av pumpernickeltyp), blev resultatet en betydande sänkning av glukos- och insulinsvar hos friska personer. Ytan under blodglukoskurvan sänktes med 25-50 procent, jämfört med bröd bakat av enbart vete- eller kornmjöl. Vissa av "kärnbröden" gav lägre glukos- och insulinsvar än pasta, som generellt karaktäriserats som ett "långsamt" stärkelselivsmedel.

Bröd med stort inslag av hela kärnor har en gammal tradition i Tyskland. Det välkända mörka pumpernickelbrödet gräddas vid låg temperatur under lång tid och innehåller hela/krossade rågkärnor som bakas med surdeg. Även i Danmark är det vanligt med surdegsjästa bröd med upp till 80 procent inblandning av hela rågkärnor. I övriga Norden är det dock sällsynt med denna typ av produkter.

Orsaken till den "långsamma" stärkelsen i bröd med hela spannmålskärnor, är att den botaniska strukturen utgör ett hinder för våra stärkelsespjälkande enzym. Den större partikelstorleken hos bröd med hela kärnor kan också för- långsamma magsäckens tömning, vilket ytterligare fördröjer upptaget av glukos från tarmen. Att den botaniska strukturen snarare än det naturliga fiberinnehållet är kritiskt, illustreras även av att bröd bakat av "sönderkokta" havrekärnor gav samma glukossvar som ett franskbröd. Insulinbehovet var dock lägre i havreprodukten.

Även brödets fysikaliska struktur är av betydelse. I jämförelse med franskbröd gav ett "spaghettibröd" (bakat av 70 procent blötlagda spaghettibitar och 30 procent vetemjöl) en signifikant sänkning av såväl glukos- som insulinsvar. Detta trots att bröden bestod av samma ingredienser. Spaghetti har en mer kompakt fysikalisk struktur som bibehålls i det färdiga brödet. Denna struktur utgör här en barriär för digestionsenzymerna vilket ger en "långsammare" produkt.

En hög insulinfrisättning efter "snabba" livsmedel kan i vissa fall sänka glukosnivån under fastenivån redan två timmar efter en måltid. En sådan "hypoglykemi" har kopplats samman med hungerkänslor och kan tänkas öka suget efter mat mellan måltiderna. En "långsam" brödprodukt kan därför förväntas gynna en längre mättnad. Här är sannolikt även det totala fiberinnehållet av betydelse, då fibrer bl.a. ökar bulken i mag-tarmkanalen. Nya studier talar också för att en måltid där stärkelsen digereras och absorberas långsamt, ökar den fysiska prestationsförmågan i idrottssammanhang. Vidare har det visat sig att "långsamma" livsmedel även har förmåga att sänka lipidnivån i blodet.

Källa: Helena Liljeberg och Inger Björck. *Vår näring* 3/92.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Uppgifter till texten VÅRT "DAGLIGA BRÖD"

21. **Författarna förutspår att brödets roll som ett av våra viktigaste baslivsmedel kommer att öka. Vad ligger till grund för denna förutsägelse?**

A Konsumenternas strävan efter C-vitaminrika livsmedel har nu även börjat påverka brödinköpen positivt.

B Den näringsmässiga utvecklingen inom brödtillverkningen har gjort brödet till en alltmer attraktiv energikälla.

C Hushållen köper nu alltfler olika typer av bröd vilket också ökar brödinköpen totalt.

D Konsumenterna uppmanas nu att öka intaget av kolhydrater vilket i sin tur ökar brödkonsumtionen.

22. **I texten beskrivs hur vissa traditionella brödtyper ger ett "högt glukossvar". Vad innebär det?**

A Att glukos i brödet snabbt bryts ner till enzymer som sedan frigörs till blodet.

B Att enzymer snabbt bryter ner glukos till insulin vid matsmältningen.

C Att ämnen i matsmältningskanalen snabbt bryter ner stärkelsen i brödet till glukos.

D Att insulin i matsmältningskanalen snabbt bryter ner stärkelsen i brödet till glukos.

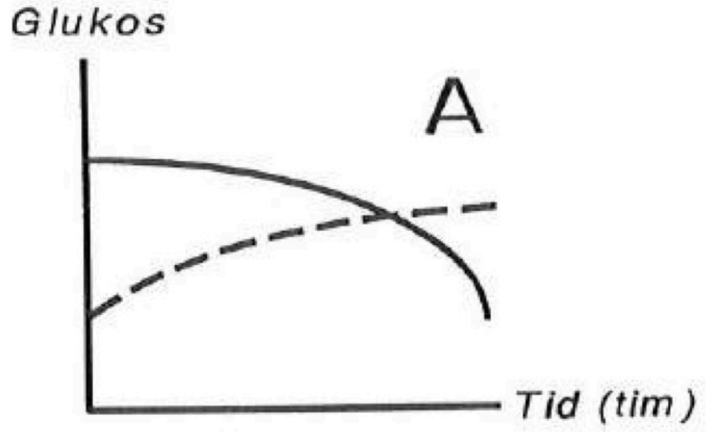
23. **Vilket av följande svarsförslag beskriver bäst en av textens huvudsynpunkter?**

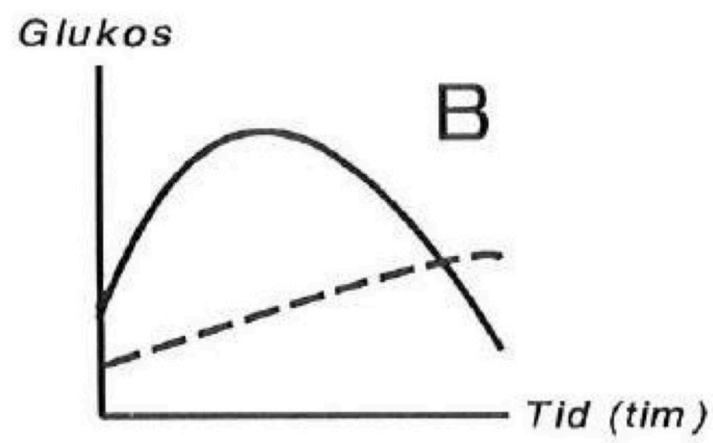
A Stärkelse - intaget bör begränsas.
B Fibrer - fullgod ersättning för fett.
C Kolhydrater - näring utan energi.
D Stärkelse - ju långsammare desto bättre.

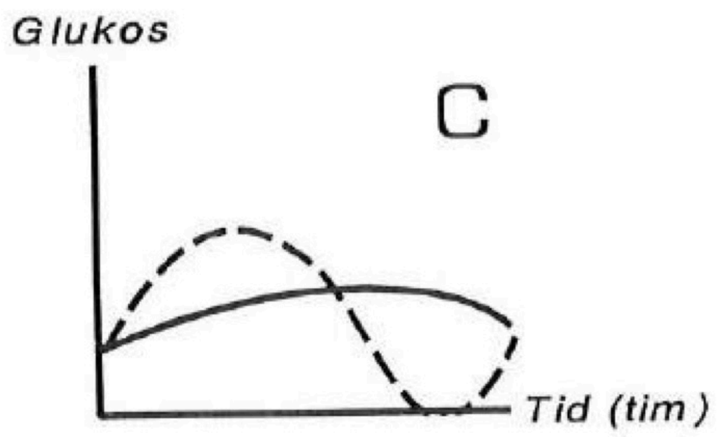
24. **Nedanstående fyra figurer avser alla att visa relationen mellan "snabb" respektive "långsam" stärkelse med avseende på deras inverkan på glukosnivån. Vilken av figurerna visar det rätta förhållandet?**

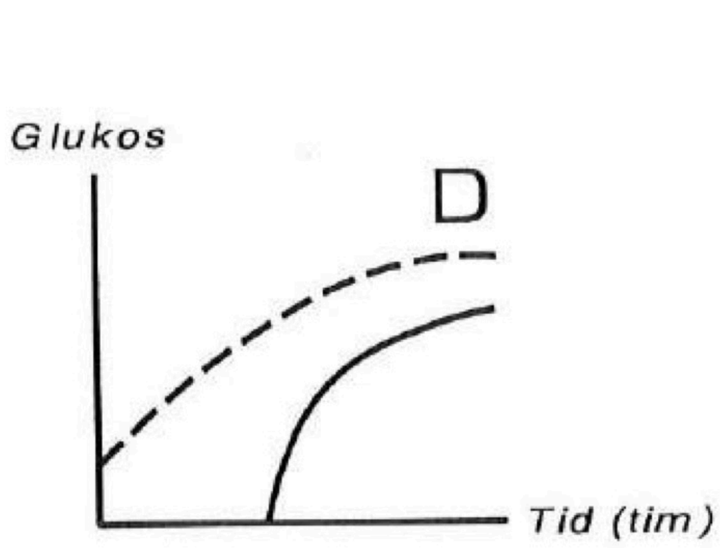
- - - - - - - "snabb" stärkelse

_____ "långsam" stärkelse

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

HÖGSKOLEPROVET - FACIT

1994-10-29

Delprov 1: ORD

1	D	11	B	21	A
2	D	12	A	22	D
3	D	13	C	23	A
4	E	14	B	24	C
5	B	15	C	25	C
6	D	16	E	26	A
7	A	17	B	27	A
8	B	18	E	28	E
9	E	19	E	29	B
10	B	20	C	30	E

Delprov 2: NOG

1	E	11	E
2	D	12	D
3	A	13	C
4	D	14	A
5	C	15	D
6	A	16	E
7	B	17	C
8	E	18	D
9	A	19	C
10	C	20	E

Delprov 3: LÄS

1	C	11	A	21	D
2	A	12	B	22	C
3	B	13	C	23	D
4	A	14	C	24	C
5	D	15	C		
6	A	16	B		
7	D	17	D		
8	B	18	D		
9	D	19	C		
10	B	20	A		

Delprov 4: DTK

1	D	11	B
2	E	12	D
3	A	13	D
4	C	14	B
5	A	15	E
6	D	16	B
7	D	17	B
8	E	18	A
9	C	19	C
10	C	20	C

Delprov 5: AO

1	C	11	A	21	B
2	C	12	D	22	A
3	B	13	B	23	B
4	A	14	B	24	C
5	C	15	D	25	A
6	B	16	C	26	D
7	C	17	D	27	B
8	C	18	D	28	D
9	A	19	D	29	C
10	C	20	B	30	A

Delprov 6: ELF

1	C	11	D	21	C
2	A	12	C	22	A
3	C	13	A	23	D
4	D	14	C	24	B
5	C	15	B		
6	B	16	C		
7	C	17	B		
8	A	18	A		
9	D	19	B		

1

Resultat på prov från hösten 1991 och på prov gjorda senare

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.

Allgot.se

Skapa lektioner, planeringar och material på **Allgot.se** – eller välj bland alla *tiotusentals* färdiga dokument som andra lärare skapat.